

Tiina Fält

Vaihtoehtoisia yritysmuotoja maatalousyhtymälle

Case ”Ala-Fossin Maatalousyhtymä”

Opinnäytetyö

Syksy 2009

Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Maatalouden tuotantotalous

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto: Tuotantotalous

Tekijä: Tiina Fält

Työn nimi: Vaihtoehtoisia yritysmuotoja maatalousyhtymälle

Ohjaaja: Erkki Laitila

Vuosi: 2009

Sivumäärä: 53

Liitteiden lukumäärä: 5

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella eri yritysmuotojen soveltuvuutta omalle maatalousyhtymälle. Maatalousyhtymämme on toiminut neljän osakkaan maatalousyhtymänä jo 27 vuotta. Puolet osakkaista on lähivuosina jäämässä eläkkeelle. Tilamme kohdalla asioiden eteenpäinviemistä hankaloittaa osakkaiden suuri ikäero sekä se, että mahdolliset jatkajat ovat nyt teini-ikäisiä, eivätkä tiedä vielä halukkuudestaan ryhtyä maatalousyrittäjiksi.

Työssä tarkasteltiin yrityksistä yksityistä maataloudenharjoittajaa, verotusyhtymää, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä ja osakeyhtiötä. Ensin käsiteltiin yritysmuotoja yleisellä tasolla ja työn lopussa mietittiin niiden soveltuvuutta omalle tilalle.

Työssä ei ole näkyvillä yhtään lukua, vaan ainoastaan päätelmiä, koska tunnuslukuja ei haluttu julkisiksi. Käytössä oli kuitenkin kaikki tilaa koskevat tiedot, jotka olivat loppupäätelmien perustana.

Johtopäätöksenä oli, että tällä tilalla näyttäisi olevan toistaiseksi järkevää jatkaa maatalousyhtymänä. Tilalla ei ole verotuksellisista ja taloudellisista syistä mielekästä muuttaa yritysmuotoa. Tilanne saattaa kuitenkin muuttua siinä vaiheessa, kun seuraava sukupolvi tulee mukaan yritykseen.

Asiasanat: Maatalous, yritysmuodot

THESIS ABSTRACT

Faculty: School of Agriculture and Forestry, Ilmajoki

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Agricultural Production Economics and Farm Management

Author/s: Tiina Fält

Title of the thesis: Analysis of different possible types of company format for a farm enterprise

Tutor/s: Erkki Laitila

Year: 2009

Number of pages: 53

Number of appendices: 5

The aim of the thesis was to try to examine how different company formats would serve our own agricultural enterprise. Our agricultural enterprise has already been functioning for 27 years. Half of the owners will retire in the years to come. This will cause difficulties to our firm because the owners are of different ages and we don't know as yet who is going to carry on with the firm.

The study introduced different possible types of business such as private farming, partnership, limited partnership and limited company. The topic was first introduced at a basic level and then the appropriate alternatives for our farm were brought into deeper analysis.

There are only conclusions and no exact information written in the study in order to protect the company's privacy. All of the farm's economical data was however available and used to achieve the accurate results.

The final conclusion of the study was that the most reasonable thing to do with the farm is to continue with the current form of agricultural enterprise. There are no economical or taxation reasons to change the type of corporation presently used. The situation might change however when the next new generation of farmers come along.

Keywords: Agriculture, company format

SISÄLTÖ

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ	2
THESIS ABSTRACT	3
KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET.....	8
1 JOHDANTO	9
2 MAATALOUDEN YRITYSMUOTOJA	11
2.1 Yksityinen maataloudenharjoittaja ja verotusyhtymä	11
Perustaminen.	11
Vastuut ja päätöksenteko.	11
Voitonjako ja varojen nosto.	12
Kirjanpito ja tilintarkastus.....	12
Yrityksen lopettaminen	12
2.2 Avoin yhtiö	12
Perustaminen.	13
Vastuut ja päätöksenteko.	13
Voitonjako ja varojen nosto.	14
Kirjanpito ja tilintarkastus.....	14
Yrityksen lopettaminen.	14
2.3 Kommandiittiyhtiö.....	15
Perustaminen.	15
Vastuut ja päätöksenteko.	16
Voitonjako ja varojen nosto.	16
Kirjanpito ja tilintarkastus.....	16
Yrityksen lopettaminen.	16
2.4 Osakeyhtiö	17
Perustaminen.	17

Vastuut ja päätöksenteko	18
Voitonjako ja varojen nosto	18
Kirjanpito ja tilintarkastus.....	19
Yrityksen lopettaminen.	19
3 VEROTUS.....	21
3.1 Yleistä	21
3.1.1 Tuloverotuksen tulolähteet	21
3.1.2 Tulonhankkimiskulut.....	22
3.1.3 Poistot	22
3.1.4 Varaukset	23
3.1.5 Nettovarallisuus.....	23
3.1.6 Pääoma- ja ansiotulojen verotus	24
3.1.7 Arvonlisävero.....	25
3.1.8 Toimintamuodon muutoksen verotus	26
3.2 Yksityinen maataloudenharjoittaja	26
3.3 Verotusyhtymä	27
3.4 Avoin- ja kommandiittiyhtiö	28
Tappio.	28
Yksityisotot.	28
Palkat.	29
Yhtymän tulos.....	29
Tulon jako osakkaille.	29
Pääomatulon ja ansiotulon jako.....	29
3.5 Osakeyhtiö	29
Tappio.	30
Varojen nostaminen.	30
Peiteltä osingonjako.	31
4 OSAKEYHTIÖMUODOSTA TULEVAT MUUT ASIAT	32

4.1 Sosiaaliturva	32
4.1.1 Maatalousyrittäjän eläkelaki (MYEL)	32
Lomaoikeus	33
4.1.2 Yrittäjien eläkevakuutus (YEL)	33
4.1.3 Työntekijän eläkevakuutus (TyEL)	34
4.2 Maatalouden tuotantotuet	34
5. CASE ”ALA-FOSSIN MAATALOUSYHTYMÄ”	36
6. ERI YRITYSMUOTOJEN VAIKUTUS TILAN TOIMINTAAN	37
6.1 Maatalousyhtymä	37
6.1.1 Kirjanpito	37
6.1.2 Verotus	37
6.1.3 Sosiaaliturva	39
6.1.4 Tukiasiat	39
6.1.5 Muut huomioitavat asiat	40
6.2 Avoin yhtiö	40
6.2.1 Kirjanpito	41
6.2.2 Verotus	41
6.2.3 Sosiaaliturva	42
6.2.4 Tukiasiat	42
6.2.5 Muuta huomioitavaa	42
6.3 Osakeyhtiö	43
6.3.1 Kirjanpito	43
6.3.2 Verotus	44
6.3.3 Sosiaaliturva	45
6.3.4 Tukiasiat	45
6.3.5. Muuta huomioitavaa	45
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	47

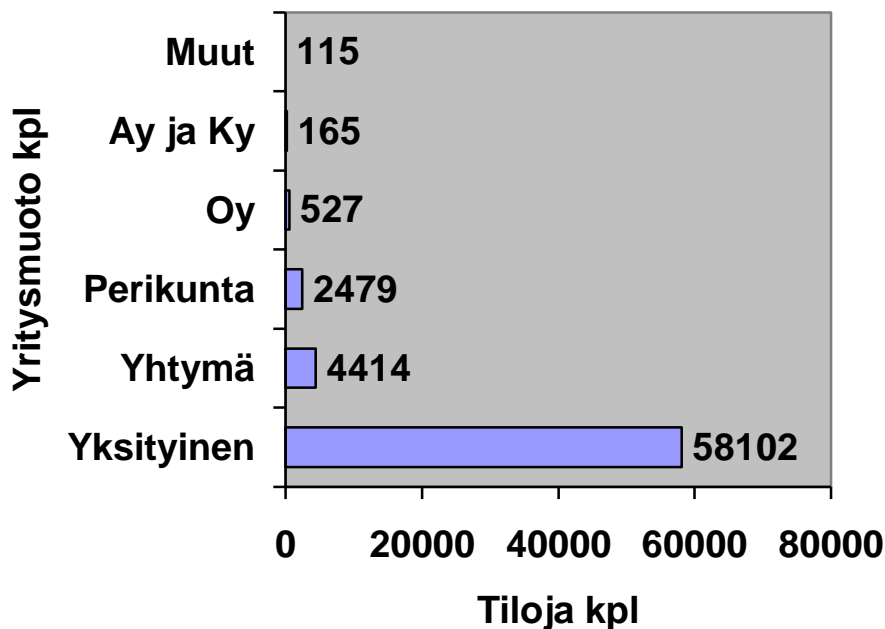
LÄHTEET	49
LIITE 1	54
LIITE 2	58
LIITE 3:	60
LIITE 4	63
LIITE 5	70

Käytetyt termit ja lyhenteet

Ay	Avoin yhtiö
CAP	Peltokasvien tuki
EVL	Elinkeinoverolaki
Ky	Kommandiittiyhtiö
Mela	Maatalousyrittäjien eläkelaitos
MVL	Maatalouden tuloverolaki
MYEL	Maatalousyrittäjien eläkelaki
Oy	Osakeyhtiö
TVL	Tuloverolaki
TyEL	Työntekijöiden eläkelaki
YEL	Yrittäjien eläkelaki
YTJ	Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä

1 JOHDANTO

Maataloudessa eletään parhaillaan rakennemuutoksen aikaa. Tilakoko on kasvussa ja samalla toimintaan sitoutuu erittäin paljon pääomaa. Tilanpidon aloittajalta vaaditaan yritykseen sitoutumista useiksi vuosiksi, usein vuosikymmeniksi eteenpäin. Jatkajan on tarkkaan mietittävä tilan yritysmuotoa, varsinkin jos sisaruksista tai muista lähisukulaisista useita jatkaa yhdessä tai erikseen tilanpitoa. Eri yritysmuodoittain tilojen hallinta suomessa vuonna 2008 jakautui siten, että suurin osa tiloista eli noin 58 102 kpl (88,3 %) oli yksityisessä hallinnassa. Samaan aikaan maatalousyhtymiä oli 4 414 tilaa (6,71 %) ja perikuntien hallinnassa oli 2 479 tilaa (3,77 %). Osakeyhtiöitä oli 527 tilaa (0,80 %), avoin- tai kommandiittiyhtiöitä oli 165 (0,25 %). Loput 115 tilaa (0,17 %) olivat kuntien, valtion, seurakuntien ja osuuskuntien hallinnassa. Kuvio 1. (Maatilojen lukumäärä 2008.) Yrityskoon kasvu ja sen myötä yritysmäisyys tuo tilan juridiseen rakenteeseen uusia haasteita.

KUVIO 1. Maatilojen lukumäärä juridisen muodon mukaan vuonna 2008 (Maatilojen lukumäärä 2008).

Motiivini selvittää vaihtoehtoisia yritysmuotoja maatalousyhtymälle, nousee oman maatalousyhtymämme tilanteesta. Olen yhdessä kahden veljeni ja sisareni kanssa hallinnut ja hoitanut sukutilaamme maatalousyhtymänä jo 27 vuotta. Sukupolvenvaihdos on tilallamme pian ajankohtainen, mutta yritysmuotoa ei ole vielä päätetty. Työn tavoitteena on tarkastella eri vaihtoehtoja maatilán yritysmuotona. Eri yritysmuodoissa on erilaiset veroseuraamukset, vastuut ja velvoitteet, jotka haluan tässä työssä tuoda esille.

Vaihtoehtoja on mietittävä tarkkaan. Siihen vaikuttavat jatkajat ja heidän tulevaisuuden suunnitelmansa sekä henkilökemiat. Niistä voivat päättää vain jatkajat itse. Sukutila itsessään tuo myös muita tärkeitä kysymyksiä, kuten tilán jatkaminen yhtenä tilakokonaisuutena, sekä muut arvokysymykset. Tilaa yhdessä jatkavilla tulisi olla samanlainen arvomaailma ja päämäärä tilanhoidossa ja johtamisessa (Kay, Edwards & Duffy 2008, 19-31). Etukäteen voidaan kuitenkin miettiä eri vaihtoehtojen taloudellisia seuraamuksia. Käytettävissä on tilán taloudelliset luvut, joiden mukaan voidaan laskea eri yhtiömuotojen vaikutusta talouteen. Maataloudessa oman haasteensa suunnitteluun tuo vielä alati muuttuva EU -tukipolitiikka.

2 MAATALOUDEN YRITYSMUOTOJA

2.1 Yksityinen maataloudenharjoittaja ja verotusyhtymä

Perinteisesti maataloudessa tilaa on hallinnut yksityinen maataloudenharjoittaja. Luonnollisten henkilöiden omistamia maatiloja oli Maatilarekisterin mukaan vuonna 2008 yhteensä 58 102 tilaa ja maatalousyhtymiä 4 414 tilaa [viitattu 21.10.2009].

Perustaminen. Yksityinen toiminimi on yksinkertaisin yritysmuoto, jossa mitään sopimusta tai yritystä ei ole perustettu (Laitila 2001). Toimintaa aloitettaessa ei tarvitse tehdä mitään erillistä ilmoitusta yritys- ja yhteisötietojärjestelmään (YTJ). Ilmoitus on kuitenkin tehtävä, jos yrityksellä on: pysyvä toimipaikka, harjoitetaan luvanvaraista elinkeinoa (esim. taksi) ja/tai palveluksessa on muu henkilö kuin aviopuoliso (Meretniemi & Ylönen 2008, 42-43). Maatalouden harjoittaja ei kuitenkaan ole ilmoitusvelvollinen (Enroth, Österman & Harmoinen 2007, 11-12). Yleensä maataloudenharjoittaminen on arvonlisäverovelvollista (tilikauden liikevaihto vähintään 8 500 €), jolloin on myös ilmoitauduttava arvonlisäverovelvolliseksi (Laitila 2001). Käytännössä perustamisilmoitus on siis kuitenkin tehtävä, koska samalla lomakkeella ilmoitaudutaan arvonlisäverovelvolliseksi, ennakkoperintärekisteriin ja rekisteröidytään työnantajaksi. Verotusyhtymän (usein maataloudessa käytetään nimitystä maatalousyhtymä) perustaminen vaatii mukaan toimintaan kolmannen henkilön pääomapanoksen, yrittäjäpuolisot eivät siten voi kahdestaan perustaa verotusyhtymää. (Enroth ym. 2007, 44.) Se voi kuitenkin olla kahden tai useamman eri henkilön muodostama yhteenliittymä, jonka tarkoituksena on kiinteistön viljely tai hallinta (Yhtymäopas [viitattu 25.10.2009]). Kirjallisen yhtymäsopimuksen (liite 1) laatiminen saattaa epäselvyyksien välttämiseksi olla paikallaan.

Vastuut ja päätöksenteko. Yksityinen maataloudenharjoittaja eli yksityinen elinkeinonharjoittaja on rinnastettavissa maanviljelijään. Yrittäjä saa tehdä itsenäisesti kaikki päätökset, jolloin se tuo joustavuutta ja nopeutta yrityksen

johtamiseen. (Enroth ym. 2007, 11-12.) Juridisesti yrittäjä vastaa kaikesta yritystoiminnastaan henkilökohtaisesti kaikella omaisuudellaan (Laitila 2001).

Voitonjako ja varojen nosto. Yrittäjä ei nosta yrityksestä palkkaa (Meretniemi & Ylönen 2008, 42-43), vaan omistaja voi vapaasti ottaa yksityisottona yrityksen voittoa henkilökohtaiseen kulutukseen (Laitila 2001). Selkeyden vuoksi olisi hyvä pitää yrityksen varat ja omat varat eri pankkitileillä, jolloin oma talous ja yrityksen talous pysyvät erillään (Meretniemi & Ylönen 2008, 42-43). Verotusyhtymässä osakkaat voivat sopia keskenään tulojen jaon perusteista. Osakkaalla on oikeus koska tahansa nostaa sovittu osuutensa rahoista (Enroth ym. 2007, 25).

Kirjanpito ja tilintarkastus. Kirjanpidoksi riittää yhdenkertainen, maksu-perusteinen kirjanpito (Enroth ym. 2007, 11-12). Halutessaan ammatinharjoittaja voi pitää kahdenkertaista kirjanpitoa (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 13). Laki ei määrää tilintarkastusta elinkeinonharjoittajille, mutta joskus rahoittajat vaativat sitä rahoituksen saamiseksi. Verottajaa varten kannattaa kuitenkin tehdä kirjanpito sääntöjen mukaan (Meretniemi & Ylönen 2008, 42-43). Kirjanpito voidaan myös ajatella yhdeksi yrityksen työvälineeksi josta saadaan tarvittaessa hyödyllistä tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Yrityksen lopettaminen. Yrityksen lopettaminen on helppoa, kun kyseessä on yksityinen toiminimi. Yrittäjä itse on vastuussa kaikesta yritykseen liittyvistä sopimuksista ja velvoitteista. Lopetettaessa riittää, kun hoitaa nämä velvoitteet pois ja ilmoittaa kaupparekisteriin sekä verottajalle yrityksen lopettamisesta. (Laitila 2001)

2.2 Avoin yhtiö

Maatalouden yhtiömuotona avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä on vähiten. Vuonna 2008 niitä oli vain 165 tilaa (Maatilojen lukumäärä 2008). Avoin yhtiö sopii yhtiömuodoksi pienelle ja keskisuurelle (perhe)yrityksille joilla ei ole suurta tappion

vaaraa (Enroth ym. 2007, 12-13). Pakollisia toimielimiä yhtiöllä ei tarvitse olla, mutta toimitusjohtaja ja hallitus voidaan valita (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45).

Perustaminen. Avoin yhtiö on henkilöyhtiö, jossa yhtiömiehiä on oltava vähintään kaksi. Yhtiömiehet voivat olla luonnollisia henkilöitä tai yhteisöjä (yhtiöt). Perustamisvaiheessa päätetään kuinka yhtiö perustetaan. (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45.) Yhtiö on myös ilmoitettava kaupparekisteriin ja tarpeen vaatiessa sen on rekisteröidyttävä arvonlisäverovelvolliseksi ja säännölliseksi työnantajaksi (Laitila 2001).

Yhtiömiehet sopivat vapaasti pääomasta ja yhtiö voidaan perustaa myös ilman rahallista panosta, jolloin pelkkä työpanos riittää. Avoin yhtiö syntyy, kun yhtiösopimus on allekirjoitettu, ellei toisin sovita. (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45.) Yhtiösopimus voidaan tehdä kirjallisena, suullisena tai passiiviseen yhteisymmärrykseen perustuvana. Kirjallinen sopimus on kuitenkin suositeltavaa. (Enroth ym. 2007, 12-13.) Yhtiösopimus on tärkeä asiakirja, jolla on merkitystä avoimessa yhtiössä, jossa vastuunalaisia yhtiömiehiä on useampia. Asiantuntijan apua kannattaa käyttää varsinkin, jos yrityksen perustajilla ei ole riittävästi tietoa lain yksityiskohdista. Yhtiösopimuksessa määritetään yhtiömiesten keskinäiset suhteet ja sovitaan pelisäännöistä riitatilanteissa. Jos mitään ei ole sovittu, noudatetaan lakia, joka ei välttämättä vastaa yhtiömiesten kuvitelmaa toimintatavasta. Yhtiösopimusta voidaan myöhemmin muuttaa määräenemmistöllä (jos yhtiösopimuksessa on niin sovittu) tai se vaatii kaikkien yhtiömiesten suostumuksen. Yhtiösopimusta voidaan muuttaa myös konkludenttisesti eli vakiintuneen käytännön mukaan, joka on verrattavissa yhtiösopimukseen, vaikka varsinaiseen yhtiösopimukseen niin ei olisi kirjoitettukaan. (Laitila 2001.)

Vastuut ja päätöksenteko. Avoimen yhtiön yhtiömiehet (osakkaat) vastaavat koko omaisuudellaan yhtiön velvoitteista ja veloista. Jokainen yhtiömiestä yksin voi tehdä yhtiötä koskevia päätöksiä, joista kaikki ovat vastuussa, siksi yhtiömiesten kesken tulee vallita hyvä luottamus ja yhteistyökyky. (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45.) Päätöksentekoon on kaikilla yhtiömiehillä oikeus ja velvollisuus osallistua, vastuuta ei saa siirtää toiselle ilman nimenomaista sopimista. Jos yhtiö ajautuu maksuvaikeuksiin, kaikkien yhtiömiesten yksityinen varallisuus asetetaan alttiiksi

riskille. Riitatilanteessa velat on mahdollisuus ottaa sieltä, mistä ne helpoimmin on saatavilla, eli kaikkein varakkaimmalta yhtiömieheltä. (Laitila 2001.)

Voitonjako ja varojen nosto. Avoimen yhtiön yhtiömiehet voivat nostaa varoja palkkana, joka on verotettavaa tuloa saajalle tai yksityisottona (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45). Varoja voi nostaa myös lainana (Enroth ym. 2007, 12-13).

Kirjanpito ja tilintarkastus. Elinkeinoyhtymien, jollainen avoin yhtiökin on, on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa (Avoin yhtiö [viitattu 30.1.2009]). Avoin yhtiö on kirjanpitovelvollinen ja kaikilla yhtiömiehillä on oikeus tarkastaa kirjanpito sekä saada tietoa yhtiön toiminnasta (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45). Pienet yhtiöt ja osuuskunnat vapautettiin lakisääteisestä tilintarkastusvelvollisuudesta uuden tilintarkastuslain myötä, joka tuli voimaan 1.7.2007. Jos yhtiöjärjestys, säännöt tai yhtiösopimus sitä kuitenkin edellyttävät, toimitaan sen mukaan. Saman lain mukaan myös tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta pienissä yhtiöissä, jos enintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- taseen loppusumma ylittää 100 000 €
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 €
- palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä
- asunto-osaakeyhtiölain mukaisissa yhtiöissä edellytetään lisäksi, että huoneistoja on alle 30

Uuden lain mukaan myös maallikkotilintarkastajista luovutaan. (Uusi tilintarkastuslaki 2007.) Normaalisti avoimeen yhtiöön valitaan yksi tai useampi tilintarkastaja, niin kuin yhtiösopimuksessa on sovittu (Meretniemi & Ylönen 2008, 44-45).

Yrityksen lopettaminen. Avoin yhtiö perustetaan yleensä toistaiseksi voimassaolevaksi. Se olisi myös mahdollista perustaa määräajaksi voimassaolevaksi. Toistaiseksi voimassaolevassa yhtiössä kuka tahansa yhtiömiehistä voi sanoa irti yhtiösopimuksen puolen vuoden irtisanomisajalla. Jos muut yhtiömiehet haluavat välttyä yhtiön purkamiselta, on heidän lunastettava

osuus tai hankittava uusi yhtiömies tilalle. Yhtiöosuuden arvon määrittäminen voi olla hankalaa, ellei siitä ole sovittu yhtiösopimuksessa. Avoimessa yhtiössä on oltava vähintään kaksi yhtiömiestä, yhdellä yhtiömiehellä voidaan toimia korkeintaan vuosi. Avoin yhtiö on helppo muuttaa osakeyhtiöksi ja se tapahtuu yleensä ilman veroseuraamuksia. (Laitila 2001.) Avoimen yhtiön lopettaminen kokonaan vaatii ilmoituksen kaupparekisteriin, jonka ainakin yksi yhtiömies allekirjoittaa. Jos kaikki yhtiömiehet eivät allekirjoita purkamisilmoitusta, ilmoitukseen on liitettävä muu selvitys yhtiön purkamisesta. Esimerkki selvityksestä: a) Sen yhtiömiehen, jonka allekirjoitus puuttuu, allekirjoituksella varustettu todistus yhtiön purkamisesta. Tai b) Sopimus yhtiön purkamisesta, jonka kaikki yhtiömiehet ovat allekirjoittaneet. Purkamisilmoitus on maksuton. Ennen yhtiön purkamista mahdolliset yrityskiinnitykset on kuolettettava tai otettava vastattavaksi toisen yhtiön toimesta, vasta sitten yhtiön purkaminen voidaan merkitä kaupparekisteriin. (Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön purkaminen [viitattu 28.1.2009].)

2.3 Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiö yritysmuotona maataloudessa on vähäinen, samoin kuin avoin yhtiö. Yritysverotusta harmonisoitiin 1990-luvun puolivälissä, jonka myötä henkilöveroyhtiöiden verotuksen edullisuus katosi (Laitila 2001). Ehkä juuri verotuksen vuoksi henkilöyhtiöitä on perustettu vähän. Kommandiittiyhtiö on hyvä valinta silloin, kun tarvitaan ylimääräinen rahoittaja yritykseen. Sijoittajan ei itse tarvitse osallistua yrityksen toimintaan ja hänen taloudellinen vastuunsa yhtiöstä voidaan rajata vain sijoituksen suuruiseksi. (Meretniemi & Ylönen 2008, 46-47.)

Perustaminen. Kommandiittiyhtiön perustaminen vaatii ainakin sekä yhden vastuunalaisen että yhden äänettömän yhtiömiehen. Vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat yhtiön käytännön toiminnasta. Äänettömät yhtiömiehet toimivat käytännössä vain rahoittajina ja jos voittoa syntyy, he saavat sijoittamalleen pääomalle vuosittaisen koron. Äänettömät yhtiömiehet voivat olla yrityksessä töissä, mutta he eivät osallistu yrityksen hallintoon. Varsinainen yrityksen

perustaminen tapahtuu yhtiömiesten kirjallisella sopimuksella, jossa ilmenee äänettömän yhtiömiehen sijoitus ja osuus yhtiön voitosta. (Meretniemi & Ylönen 2008, 46-47.) Kommandiittiyhtiön yhtiösopimusta laadittaessa kannattaa muistaa samat asiat kuin avoimen yhtiön yhtiösopimusta laadittaessa. Yhtiö ilmoitetaan kaupparekisteriin ja tarvittaessa rekisteröidytään arvonlisäverovelvolliseksi sekä säännölliseksi työntantajaksi (Laitila 2001).

Vastuut ja päätöksenteko. Yritykseen voidaan valita toimitusjohtaja ja hallitus, jotka eivät kuitenkaan ole pakollisia toimielimiä (Meretniemi & Ylönen 2008, 46-47). Vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat kaikella omaisuudellaan yhtiön velvoitteista, toisin kun äänettömät yhtiömiehet, jotka vastaavat vain sijoittamallaan pääomalla. Päätöksenteko ja yhtiön edustaminen kuuluu vastuunalaisille yhtiömiehille, ellei toisin ole sovittu. (Enroth ym. 2007, 13-14.)

Voitonjako ja varojen nosto. Vastuunalaiset yhtiömiehet voivat nostaa yhtiöstä varoja palkkana, joka on saajalle verotettavaa tuloa. Yhtiömiehille voidaan maksaa myös voitto-osuuksia, jos yhtiön kirjanpidollinen voitto sen sallii. Varoja voidaan nostaa myös lainana. (Enroth ym. 2007, 13-14.)

Kirjanpito ja tilintarkastus. Kommandiittiyhtiö on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen ja sen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa (Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö / Kirjanpito ja tilintarkastus 2008). Yhtiösopimuksessa määritetään tilintarkastajien lukumäärä, joita normaalisti kommandiittiyhtiössä on vähintään yksi (Meretniemi & Ylönen 2008, 46-47). Kommandiittiyhtiöön pätee myös sama uusi tilintarkastuslaki kuin avoimeen yhtiöön (Uusi tilintarkastuslaki 2007).

Yrityksen lopettaminen. Kommandiittiyhtiön lopettaminen kokonaan vaatii ilmoituksen kaupparekisteriin, jonka ainakin yksi yhtiö mies tai hänen valtakirjalla valtuuttamansa henkilö allekirjoittaa. Samoin kuin avointa yhtiötä lopetettaessa, on ilmoitukseen liitettävä muu selvitys yhtiön purkamisesta, jos kaikki yhtiömiehet eivät ole purkuilmoitusta allekirjoittaneet. (Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön purkaminen [viitattu 28.1.2009].)

2.4 Osakeyhtiö

Osakeyhtiöitä on sekä yksityisiä (OY) että julkisia (Oyj). Julkisen osakeyhtiön osakkeet noteerataan pörssissä. Osakeyhtiöiden tavoitteena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä ole toisin sovittu. (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52). Tilojen yhä kasvaessa on maatalousyritysten kiinnostus osakeyhtiöön yritysmuotona kasvanut. Vuonna 2008 oli 527 osakeyhtiömuotoista maatilaa, kun niitä oli vuonna 1995 vain 213 (Maatilojen lukumäärä 2008).

Perustaminen. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi henkilö tai yhteisö (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52). Perustettaessa on osakepääomaa oltava yksityisellä osakeyhtiöllä vähintään 2 500 € ja julkisella osakeyhtiöllä vähintään 80 000 €. Uuden osakeyhtiölain mukaan (1.9.2006), nimellisarvo poistui osakkeista, ellei sitä yhtiöjärjestyksessä erikseen määrätä. Osakkeita voidaan tällöin antaa ja lunastaa ilman, että osakepääomaa korotetaan tai lasketaan, mikä helpottaa mm. osakeanteja. (Enroth ym. 2007, 15-17.) Osakepääoman ei tarvitse olla rahana, vaan se voi olla myös muuta omaisuutta, kuten koneita ja laitteita (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52).

Uuden osakeyhtiölain mukaan erillistä perustamiskokousta ei enää tarvita. Yhtiön perustamiseen riittää, että osakkeenomistajat laativat kirjallisen perustamissopimuksen, jonka he kaikki allekirjoittavat. Allekirjoituksellaan osakkeenomistajat merkitsevät tietyn määrän osakkeita. Perustamissopimuksen allekirjoituksella alkaa myös johdon jäsenten ja tilintarkastajien toimikausi.

Perustamissopimuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

1. sopimuksen päivämäärä
2. kaikki osakkeenomistajat ja kunkin merkitsemät osakkeet
3. osakkeesta yhtiölle maksettava hinta eli merkintähinta
4. osakkeen maksuaika
5. yhtiön hallituksen jäsenet
6. yhtiön tilintarkastajat

Perustamissopimukseen on liitettävä yhtiöjärjestys (liite 3), jossa on mainittava ainakin yhtiön toiminimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta ja toimiala (Osakeyhtiölaki 2006). Usein osakeyhtiöön halutaan osakkaiksi vain perustajat, jolloin perustamisasiakirjat laaditaan valmiiksi esimerkiksi pankissa, tilitoimistossa, asianajotoimistossa tai muussa vastaavassa paikassa. Osakkaiden tehtäväksi jää asiakirjojen allekirjoitus. Juridisesti yhtiö syntyy kaikissa tapauksissa vasta sitten, kun se on merkitty kaupparekisteriin. (Laitila 2001)

Vastuut ja päätöksenteko. Osakeyhtiössä osakkeenomistajat vastaavat yhtiön velvoitteista vain sijoittamallaan pääomalla. Käytännössä, varsinkin pienissä osakeyhtiöissä, omistajat joutuvat takaamaan yhtiön velkoja omalla nimellään ja omaisuudellaan (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52). Pienissä osakeyhtiöissä on usein omistajien koko omaisuus konkurssitilanteessa velkojen vakuutena (Laitila 2001).

Osakkeenomistajat eivät ole oikeutettuja ja/tai velvoitettuja vastaamaan yhtiön toiminnan organisoinnista ja hoitamisesta, vaan siihen valitaan erikseen toimitielimet. Toimitielimiä ovat: Toimitusjohtaja, hallitus ja hallintoneuvosto. (Enroth ym. 2007, 15-17.) Yhtiökokouksessa valitaan hallitus, johon pienissä yhtiöissä voi kuulua vain yksi jäsen sekä yksi varajäsen. Suurissa yhtiöissä, joissa osakepääoma on yli 80 000 €, hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. Hallituksen vastuulla on yrityksen asianmukainen toiminta ja hallinto. Lisäksi hallitus käsittelee kaikki strategiset asiat. Hallitus puolestaan valitsee keskuudestaan toimitusjohtajan. Osakeyhtiö jonka osakepääoma on alle 80 000 €, ei tarvitse toimitusjohtajaa. Hallituksen ohjauksessa toimitusjohtaja hoitaa yhtiön toimintoja, joista hän on vastuussa, samoin kuin hallitus on vastuussa omista päätöksistään. Julkisissa osakeyhtiöissä voidaan valita lisäksi hallintoneuvosto, jonka yhtiökokous eli osakkaat valitsevat. (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52.)

Voitonjako ja varojen nosto. Varojen jakoa osakeyhtiössä säätelee osakeyhtiölaki. Osakeyhtiöstä voidaan varoja nostaa kolmella eri tavalla: osinkotulona, palkkatulona ja lainana. Yksityisötot eivät siten ole mahdollisia. Osakkeenomistajat voivat saada rahaa yhtiöstä palkkana, jonka suuruus riippuu työpanoksesta. Palkan tulee olla kohtuullinen työhön nähden. Osakkeenomistajille

voidaan maksaa myös osinkotuloa ja lisäksi he voivat ottaa lainaa, jos yhtiöllä on vapaata pääomaa. (Enroth ym. 2007, 15-17.) Osinkotulon maksussa on huomioitava, että sitä voidaan maksaa vasta ensimmäisen voitollisen tilinpäätöksen jälkeen (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52).

Kirjanpito ja tilintarkastus. Osakeyhtiössä on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa, jonka perusteella laaditaan tuloslaskelma ja tase liitetietoineen ja tase-erittelyineen. Tilikauden päättymisen jälkeen on neljän kuukauden sisällä laadittava tilinpäätös. Tilikauden tositteet on säilytettävä vähintään kuusi vuotta ja muut kirjanpitokirjat, tasekirja ja tase-erittelyt kymmenen vuotta, laskettuna tilikauden päättymisestä. Uuden tilintarkastuslain myötä (1.7.2007) pienet osakeyhtiöt vapautettiin lakisääteisestä tilintarkastusvelvollisuudesta. Tilintarkastus on kuitenkin suoritettava, jos yhtiön yhtiöjärjestys, säännöt tai yhtiösopimus sitä edellyttävät. (Uusi tilintarkastuslaki 2007.) Yleensä osakeyhtiöllä kuitenkin tulee olla tilintarkastaja, jolta on lisäksi saatava kirjallinen suostumus tehtävään. Suostumus jätetään kaupparekisteriin samalla, kun ilmoitetaan tilintarkastajan muut henkilötiedot. Kaupparekisteriin on ilmoitettava myös tilinpäätöstiedot. (Meretniemi & Ylönen 2008, 50-52.)

Yrityksen lopettaminen. Osakeyhtiö lopetetaan tavallisesti selvitysmenettelyn kautta, pelkkä ilmoitus ei riitä, vaan menettely on monivaiheinen. Yhtiö voidaan purkaa seuraavien menettelyjen kautta:

- selvitystila yhtiökokouksen päätöksellä,
- sulautuminen,
- jakautuminen,
- konkurssi,
- rekisteristä poistaminen tai viranomaisen määräämä selvitystila.

Osakeyhtiön toiminta voidaan myös keskeyttää toistaiseksi tai määräajaksi, mistä on ilmoitettava verohallinnolle muutosilmoituslomakkeella. Tieto kirjataan myös yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. Selvitysmenettely on kuitenkin ensisijainen

keino purkaa yhtiö, vasta sitten yhtiön varoja voidaan jakaa. Pelkkä ilmoitus rekisteriin ei siten riitä. (Osakeyhtiön lopettaminen 2008.)

3 VEROTUS

3.1 Yleistä

Verotus jaetaan kahteen pääosaan, välittömiin ja välillisiin veroihin. Välittömiä veroja ovat tulo- ja varallisuusvero ja välillisiä veroja puolestaan ovat kulutusvero, kuten arvonlisävero ja valmistevero. Valtio, kunnat ja seurakunnat keräävät veroja ja veroluonteisia maksuja maksetaan kansaneläkelaitokselle. (Meretniemi & Ylönen 2008, 54-55.)

3.1.1 Tuloverotuksen tulolähteet

Verovelvollisella saattaa olla kolme eri tulolähdettä, joiden nettotulo määrätään erikseen verotuksessa. Tulolähteitä ovat:

1. Henkilökohtainen tulolähde, jota verotetaan tuloverolain mukaan (TVL)
2. Maatalouden tulolähde, joka kuuluu maatalouden tuloverolain piiriin (MVL)
3. Elinkeinotoiminnan tulolähde, johon sovelletaan lakia elinkeinotoiminnan verottamisesta (EVL)

Yritysmuoto ei vaikuta tulolähdejakoön vaan se riippuu siitä, mistä tulo on muodostunut.

Esimerkki 1. Jos osakeyhtiö harjoittaa perinteistä maataloutta ja maatilamatkailua, muodostuu siitä kaksi erillistä tulolähdettä. Maatalous verotetaan MVL: n mukaan ja maatilamatkailu EVL: n mukaan. (Ojala 2005)

Esimerkki 2. Osakeyhtiö harjoittaa naudanlihankasvatusta, mutta ei omista peltoa ja maatilaa. Tulo verotetaan EVL: n mukaan, koska toiminta voidaan katsoa elinkeinotoiminnaksi. (Enroth ym. 2007, 18-22) Tulolähteet käsitellään

verotuksessa aina erillään siten, ettei toisen tappiota voi vähentää toisen tulosta. (Ojala 2005)

Luonnollisilla henkilöillä ja kuolinpesillä vero jaetaan kahteen tulolajiin: pääomatuloon (veron määrä 28 %) ja ansiotuloon (progressiivinen vero). Osakeyhtiöillä on vain yhteisötulo, josta yhteisövero on 26 %. (Kovalainen 2007b)

3.1.2 Tulonhankkimiskulut

Tulonhankkimiskulut saa vähentää tulolähteen tuloksesta. Tulonhankkimiskuluiksi katsotaan tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet kulut. Esimerkiksi työntekijälle maksettu palkka ja siihen liittyvät muut etuudet ovat vähennyskelpoisia. Puolisolle maksettu palkka ei ole vähennyskelpoinen, mutta lapselle maksettu palkka on, jos lapsi on ennen verovuoden alkua täyttänyt 14 vuotta. Palkan on oltava samansuuruinen, kuin mitä ulkopuoliselle olisi maksettu samasta työstä. Vähennyskelpoisia kuluja ovat myös esimerkiksi tulonhankkimiseen tarvittavat tarvikkeet, korkokulut, ammattikirjallisuus ym. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 23.)

3.1.3 Poistot

Vuosittain tehtävillä poistoilla vähennetään verotuksessa kuluvan käyttöomaisuuden hankintameno. Irtain omaisuus, kuten koneet tai laitteet, joiden käyttöaika on alle kolme vuotta tai hankintahinta alle 850 €, voidaan poistaa kerralla. Verotuksessa on määrätty erisuuruiset enimmäispoistoprosentit eri käyttöomaisuuksille. Esimerkiksi koneet ja kalusto 25 %, rakennukset 20 % jne. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 25.)

3.1.4 Varaukset

Maatalousverotuksessa on käytössä vain tasausvaraus, jolla voidaan tasoittaa verotettavien tulojen vuosittaista vaihtelua. Tasausvaraus on tuloutettava viimeistään kolmantena vuotena sen tekemisestä. Se on tuloutettava investointeihin, kuten esimerkiksi maatalouskoneisiin tai –kalusteisiin, rakennuksiin jne. Tasausvaraus voi olla enintään 13 500 € vuodessa. (Maatalouden veroilmoitus 2009.)

3.1.5 Nettovarallisuus

Nettovarallisuus lasketaan verovuotta edeltävän vuoden taseesta. Varoja ovat: käyttö-, vaihto-, sijoitus- ja rahaomaisuus. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 32-41.) Maataloudessa näihin kuuluvat osakkeet ja osuuskuntien osuudet sekä tuotantorakennukset, maatalouskoneet ja kalusto, jotka merkitään menojäännösarvostaan. Maitokiintiö luetaan myös mukaan nettovarallisuuteen ja se arvostetaan vuoden lopun käypään arvoon (vuonna 2009 0,04 €/l). Tilalla olevat vuokrattavat asuinrakennukset, toimistorakennukset, työntekijöiden asuinrakennukset ja maatalouteen kuuluvat maatilamatkailun asuinrakennukset kuuluvat maatalouden nettovarallisuuteen. Ne arvostetaan jälleenhankinta-arvoista, joka perustuu lakiin varojen arvostamisesta verotuksessa. (Maatilan nettovarallisuus 2009.)

Maatalouden varoihin ei lueta:

- rahavaroja tai saamisia
- kiven-, soran-, saven- ja turpeenottoaikan tai muu vastaavan etuuden arvoa, jota käytetään muuhun kuin maa- tai metsätalouden omiin tarpeisiin
- tuotantoeläimiä
- maataloudessa tuotettuja tuotteita
- maatalouden harjoittamista varten hankittuja siemeniä, lannoitteita, väkirehua tai muita vastaavanlaisia tarvikkeita

- viljelijälle myönnettyä ja vahvistettua CAP -maatilatukioikeutta (Laki varojen arvostamisesta osakeyhtiössä 2005.)

Velkoja ovat taseessa vastattava-puolelle merkityt vieraan pääoman erät (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 37-41). Osuuskunnan maksamatta oleva osuusmaksuvelka katsotaan myös velaksi (Maatilan nettovarallisuus 2009).

Maatilalla tulolähteen tuloksi luetaan vuokratulot, jotka normaalisti olisivat pääomatuloa. Näitä vuokratuloja ovat esimerkiksi: maatilasta ja sen osasta saadut vuokratulot, maatilalla olevan vakituisen asunnon vuokratulo sekä maatalouden korko ja osinkotulot. (Enroth ym. 2007, 22.)

Nettovarallisuuteen lasketaan myös ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrä. Palkkojen määrää ei huomioida kokonaan, vaan 30 % verovuoden päättymistä edeltäneen 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista. Osakeyhtiön nettovarallisuutta laskettaessa on huomioitava, että nettovarallisuutta ei lisää osuus edellisenä vuonna maksetuista palkoista. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 40.)

3.1.6 Pääoma- ja ansiotulojen verotus

Henkilökohtaisen tulolähteen tulo jaetaan tulon luonteesta riippuen joko pääomatuloon tai ansiotuloon. Ansiotulosta maksetaan vähemmän veroa noin 28 000 € tuloihin saakka. Ansiotuloa ovat mm. työsuhteesta saatu palkka, eläkkeet ja vakuutuskorvaukset. Pääomatuloa ovat esimerkiksi vuokratulo, korkotulo ja pörssiyhtiöstä saatu osinkotulo. (Meretniemi & Ylönen 2008, 54-55.)

Maatalouden ja elinkeinotoiminnan tulo jaetaan eri tulolajeihin eli ansio- ja pääomatuloon toimintaan kuuluvan nettovarallisuuden perusteella (Ojala 2005). Nettovarallisuudesta lasketaan 20 %:n vuotuista tuottoa vastaava osuus. Verovelvolliselle voi joskus olla eduksi (jos ansiotulot ovat pienet) vaatia tuotto prosentiksi 10 %. Tulosta lasketaan ensin pääomatulo-osuus ja ylijäävä

osuus on ansiotuloa. Ansiotulosta menee progressiivinen vero, eli veroprosentti on sitä korkeampi mitä suuremmat ovat tulot. Pääomatulosta puolestaan menee suhteellinen 28 % vero. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 32.)

3.1.7 Arvonlisävero

Arvonlisävero on kulutusveroa, jonka hyödykkeen lopullinen kuluttaja maksaa. Yrittäjät, jotka myyvät tavaroita tai palveluja ja joiden liikevaihto on vuodessa yli 8 500 €, ovat arvonlisäverovelvollisia. Yrittäjien on lisättävä veron osuus tavarain tai palvelun hintaan ja veron he tilittävät kuukausittain valtiolle. Arvonlisäveron saa vähentää yrittäjien välisissä liiketoimissa. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 47.) Maataloudessa, jossa yrittäjäpuolisot yhdessä harjoittavat maataloutta, yleensä vain se jonka nimissä toimintaa harjoitetaan, merkitään rekisteriin varsinaiseksi yrittäjäksi ja arvonlisäverovelvolliseksi. Alkutuottaja tilittää arvonlisäveron vain kerran vuodessa eli maanviljelijät ja verotusyhtymä kuuluvat vuosimenettelyyn piiriin. Toimintamuodon muutos henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi muuttaa myös arvonlisäverotuksen kuukausimenettelyyn. (Enroth ym. 2007, 23, 42-43.)

Arvonlisäverossa on kolme eri veroprosenttia.

22 % yleinen arvonlisäveroprosentti tuotteista ja palveluista

17 % ruoka ja rehut, 30.9.2009 asti

12 % ruoka ja rehut, 1.10.2009 lähtien

8 % henkilökuljetukset (taksi), majoituspalvelut, teatteri- ja sirkusesitykset ym., liikuntatilat, kirjat, lääkkeet, taide-esineiden ensimyynnit, parturi- ja kampaamopalvelut sekä pienet korjauspalvelut

On olemassa joukko hyödykkeitä, joista ei tarvitse maksaa ollenkaan arvonlisäveroa. Esimerkiksi kiinteistöjen myynti ja vuokraaminen on yleensä arvonlisäverotonta. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 48,51.)

3.1.8 Toimintamuodon muutoksen verotus

Toimintamuodon eli yritysmuodon muutoksella tarkoitetaan yrityksen muuttamista toiseen yritysmuotoon (TVL 24 §). Tavoitteena on parantaa yrityksen verotuksellista ja taloudellista asemaa. (Kovalainen 2007a.) Kovalaisen mukaan toimintamuodon muutos voidaan tehdä joko veroseuraamuksin tai ilman veroseuraamuksia. Toimintamuodon muutoksessa keskeisenä asiana on yritysmuodon muutos pienillä veroseuraamuksilla. Lopetettavan yrityksen varat ja velat pyritään siirtämään samoista arvoista uuteen toimintamuotoon ja kun kirjanpidossa ei tehdä muutoksia, noudatetaan niin sanottua tasejatkuvuutta. (Kovalainen 2007a)

Tuloveroseuraamuksilta säästytään, jos omaisuuden omistusajat eivät katkea ja verovähennysten tekemistä jatketaan siirtyneistä muuttumattomista arvoista. Mahdollisia varauksia ei tarvitse tulouttaa, jos uudessa yritysmuodossa on oikeus samojen varausten vähentämiseen. (Enroth ym. 2007, 38 - 51)

Toimintamuodon muutoksella voidaan valmistautua mahdolliseen sukupolvenvaihdokseen. Joissain tapauksissa riittää, että vanha yrittäjä jatkaa yritysmuodossa ja samalla otetaan mukaan uusia yrittäjiä. (Enroth ym. 2007, 23, 38 - 51)

3.2 Yksityinen maataloudenharjoittaja

Maatalouden tulo katsotaan yrittäjän tuloksi, kun kyseessä on yksityinen maataloudenharjoittaja. Hän ei siten ole erillinen verovelvollinen. Usein maataloutta harjoittavat puoliset yhdessä, jolloin heidät käsitellään yrittäjäpuolisoina. (Enroth ym. 2007, 23.) Maatalouden tulos saadaan, kun tuloista vähennetään kulut ja muut vähennyskelpoiset menot, poistot ja varaukset. Maataloudenharjoittaja ei voi maksaa itselleen, puolisolleen eikä alle 14 -vuotiaalle lapselleen palkkaa. (Meretniemi & Ylönen 2008, 56.)

Maataloudenharjoittajan tulot jaetaan pääoma- ja ansiotuloiksi. Pääomatulo-osuudeksi katsotaan 20 % nettovarallisuudesta. Verovelvollinen voi halutessaan vaatia vaihtoehtoisesti pääomatulo-osuudeksi 10 %. Pääomatulosta maksetaan 28 %:n vero ja loppuosa on ansiotuloa, jonka veroprosentti määräytyy maataloudenharjoittajan ansiotulojen mukaan. (Maa- ja metsätalouden verotus [viitattu 6.2.2009].) Ansiotulo jaetaan yrittäjäpuolisoille työpanoksen mukaan ja jos mitään selvitystä ei anneta, katsotaan ne yhtä suuriksi. Myös mahdollinen tappio jaetaan samassa suhteessa kuin ansiotulo olisi jaettu. (Enroth ym. 2007, 23.)

Yrittäjäpuolisot, joilla on myös omaa yritystoimintaa, jota harjoitetaan omaan lukuun, voivat rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi yhtymäksi. Yhtymän etuna on se, ettei puolisoa voida verottaa toisen puolison yksin harjoittamasta toiminnasta. (Enroth ym. 2007, 24.)

Verosuunnittelussa on otettava huomioon ansiotulojen progressiivinen verotus. Yrittäjäpuolisoiden kannattaa jakaa tulot mahdollisimman tasaisesti keskenään. Jos toinen puolisoista saa myös muuta ansiotuloa, kannattaa vähemmän ansaitsevalle jakaa enemmän maatalouden tuloa. (Enroth ym. 2007, 24.)

3.3 Verotusyhtymä

Verotusyhtymän nimissä lasketaan kaikki sen muodostamat varat, tulot ja menot tulolähteittäin. Yhtymälle kootaan kaikki toiminnan tulot ja vastaavasti vähennetään toimintaan kohdistuvat menot. Tulolähteitä voi olla maatalouden tulolähde sekä henkilökohtaisten tulojen tulolähde. Verotusyhtymällä ei voi kuitenkaan olla elinkeinotoiminnan tulolähdettä ja yhtymälle tehdään oma veroilmoitus. (Enroth ym. 2007, 25.) Verotusyhtymä ei ole erillinen verovelvollinen, vaan sen tulo jaetaan yhtymän osakkaille. Pääomatulo-osuus osakkaalle lasketaan sen mukaan, mikä hänen omistusosuutensa on yhtymän varallisuudesta (Maa- ja metsätalouden verotus [viitattu: 6.2.2009]).

Esimerkki: Jos henkilö omistaa $\frac{1}{4}$ yhtymästä, lasketaan nettovarallisuudesta $\frac{1}{4}$ osakkaan pääomatulo-osuudeksi. Jakoperusteena voidaan myös käyttää kunkin osakkaan työpanosta (Enroth ym. 2007, 25).

Osakas ei saa vähentää verotusyhtymän toimintaan kohdistuvia kuluja omassa verotuksessaan, vaikka olisi maksanutkin kulut yksin. Hän voi kuitenkin vähentää maataloustoimintaan kohdistuvien velkojensa korot maatalouden tulo-osuudesta. Vasta vähennyksen jälkeen jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osuudet. (Enroth ym. 2007, 25.)

3.4 Avoin- ja kommandiittiyhtiö

Henkilöyhtiö, kuten avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, ei ole verotuksessa erillinen verovelvollinen, vaan laskentasubjekti eli laskentayksikkö kuten verotusyhtymä. Henkilöyhtiölle, jota verotuksessa nimitetään elinkeinoyhtiöksi, lasketaan tulot tulolähteittäin. Tulolähteitä voivat olla maatalouden tulolähde, elinkeinotoiminnan tulolähde ja henkilökohtainen tulolähde. (Enroth ym. 2007, 28-30.) Yhtiö antaa oman veroilmoituksen, mutta verotettava tulo jaetaan yhtiömiehille ja heitä kaikkia verotetaan erikseen. Yhtiömiesten muihin tuloihin lisätään osuus yhtymän tuloista ja verot maksetaan heidän saamiensa tulojen yhteismäärästä. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

Tappio. Yhtymän tappio vähennetään seuraavan kymmenen vuoden aikana yhtymän tulolähteen tuloksesta. Tappiota ei voi vähentää yhtiömiesten omassa verotuksessa. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

Yksityisotot. Osakas saa nostaa yhtiöstä rahaa, mutta yksityisottoja tulisi tehdä vain yhtiön tuottaman voiton sallimissa rajoissa. Jos yksityisnostot ylittävät yrityksen tuottaman voiton määrän, syntyy negatiivinen oma pääoma, joka rajoittaa korkojen vähennysoikeutta. Yksityiskäyttöön otetut kiinteistöt tai arvopaperit ovat yhtiömiehelle verotettavaa tuloa käyvästä hinnasta ja yhtiölle se katsotaan luovutushinnaksi. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

Palkat. Yhtiömiehille voidaan maksaa kohtuullista palkkaa, antaa luontaisetuja sekä maksaa päivärahoja ja kilometrikorvauksia, kuten muillekin palkansaajille. Luontaiseduista yhtiömies maksaa normaaliin tapaan verot ja yhtiön verotuksessa se kirjataan kuluksi. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

Yhtymän tulos. Yhtiön tulos lasketaan vähentämällä tuotoista kulut, poistot ja varaukset. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

Tulon jako osakkaille. Yhtymän tulos jaetaan yhtiömiesten kesken, kun siitä ensin vähennetään mahdolliset aikaisempien vuosien vahvistetut tappiot. Yhtiömiesten nostamat voitto-osuudet ovat verovapaita. Voitonjakoperusteet on yleensä kirjattu yhtiösopimukseen tai niistä on muuten sovittu. Yhtiömiehet ilmoittavat jakoperusteen yhtiön veroilmoituksessa. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

Pääomatulon ja ansiotulon jako. Pääomatulon osuus on henkilöyhtiössä aina 20 % nettovarallisuudesta. Jokaisen yhtiömiehen osuus pääomatulosta on yhtiösopimuksessa sovittu. Kommandiittiyhtiössä tulo-osuus pääomatuloksi ja ansiotuloksi äänettömälle yhtiömiehelle jaetaan samalla periaatteella kuin vastuunalaisille yhtiömiehille. Jos hänen tulonsa muodostuu pääasiassa sijoitetun pääoman kohtuullisesta korosta, se on kokonaan pääomatuloa. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 33-37.)

3.5 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on verotuksessa itsenäinen verovelvollinen eli se maksaa voitoistaan veron, joka tällä hetkellä on 26 % (Osakeyhtiö / Tuloverotus 2008). Osakkeenomistaja puolestaan maksaa veron osingoistaan, josta vero on 28 %. Osakas ei ole henkilökohtaisesti vastuussa osakeyhtiön sitoumuksista ja veroista. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 37-41.)

Tappio. Verotuksessa vahvistetut tappiot vähennetään, samoin kuin henkilöyhtiössäkin, sen tulolähteen tuloksesta, missä ne ovat syntyneet. Vähennys voidaan tehdä seuraavan kymmenen vuoden aikana sitä mukaa kun tuloa syntyy. (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 37-41.)

Varojen nostaminen. Ilman veroseuraamuksia ei osakeyhtiöstä voi nostaa rahaa tai omaisuutta. Rahaa voi nostaa palkkana, osakslainana tai osinkona. Kun yhtiömuotona on Osakeyhtiö, on kaikesta omaisuuden yksityiskäytöstä suoritettava maksu, muuten saattaa seurauksena olla peitelty osingonjako. (Osakeyhtiö / Osakeyhtiön ja osakkaan välinen rahaliikenne 2008.)

Osakeyhtiö voi maksaa osakkeenomistajalle luontaisetuja tai palkkaa, jotka on käsiteltävä kirjanpidossa palkkana. Niiden on oltava kohtuulliset verrattuna tehtyyn työhön. Puutteellinen kirjanpito tai kohtuuttomat palkat voivat johtaa siihen, että niitä verotetaan peteltynä osinkona. (Osakeyhtiö / Osakeyhtiön ja osakkaan välinen rahaliikenne 2008.)

Osakslainaa voidaan antaa osakkaille, jos se on liiketaloudellisesti perusteltua osakeyhtiölle, eikä se vaaranna yhtiön maksukykyä. Osakslaina luetaan osakkaan tuloksi, jos hän perheineen omistaa vähintään 10 % yhtiön osakkeista. Osakslainasta ei tarvitse maksaa veroa, jos se maksetaan takaisin vuoden loppuun mennessä. Maksamatta jääneestä osasta maksetaan 28 % pääomavero. (Osakeyhtiö / Osakeyhtiön ja osakkaan välinen rahaliikenne 2008.) Osakkaan osakslaina vähennetään hänen omistamiensa osakkeiden arvosta. Osakslaina on samansuuruinen, joka sisältyi sen tilikauden taseeseen, josta yhtiön nettovarallisuus ja osakkeen matemaattinen arvo laskettiin. (Osinkotulojen verotus 2008.)

Osinkoa osakkaalle voidaan maksaa hänen omistamiensa osakkeiden perusteella. Osinkoa maksetaan vain, jos osakeyhtiöllä on vapaata omaa pääomaa. (Osakeyhtiön ja osakkaan välinen rahaliikenne 2008.) Julkisesti noteeratun yhtiön osingonjako verotetaan eri tavalla kuin yksityisen osakeyhtiön osingonjako.

Julkisesti noteeratun yhtiön osingosta 70 % on pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa, osingon määrästä riippumatta. (Enroth ym. 2007, 33.)

Yksityisen osakeyhtiön osinko on verovapaata, jos osingon määrä on enintään 9 % yhtiön nettovarallisuudesta ja jos osingon määrä jää alle 90 000 €. Yli 90 000 € osinkotulosta 70 % on pääomatuloa ja 30 % on verovapaata tuloa. Jos osingon määrä ylittää 9 % nettovarallisuuden, 70 % osingosta on veronalaista ansiotuloa ja 30 % verovapaata tuloa. (Osinkotulojen verotus 2008.) Ansiotulossa verotus on progressiivista, jolloin veroprosentti voi nousta helposti pääomaveroa korkeammaksi.

Peitelty osingonjako. Peitellyllä osingolla tarkoitetaan osakkeenomistajille maksettuja ylisuuria palkkoja, ylisuuren koron maksamista osakkaan yhtiölle antamasta lainasta tai muita hyvityksiä. Tyypillistä on esimerkiksi, että osakeyhtiö myy osakkaalle alihintaan hyödykkeitä tai perii alihintaista vuokraa osakkaan käytössä olevasta huoneistosta jne. Peiteltyä osingonjakoa on myös se, jos vähentää omia henkilökohtaisia kulujaan yhtiön kirjanpidossa. (Peitelty osinko 2002.) Osakkaan verotuksessa peittelystä osingonjaosta 70 % on ansiotuloa ja 30 % verovapaata tuloa (Uuden yrittäjän vero-opas 2007, 37-41).

4 OSAKEYHTIÖMUODOSTA TULEVAT MUUT ASIAT

4.1 Sosiaaliturva

Maatalousyrittäjät kuuluvat normaalisti maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) piiriin, mutta jos maatalousyrittäjien ehdot eivät täyty, kyseeseen voi tulla myös yrittäjien eläkelaki (YEL) tai työntekijäin eläkelaki (TyEL). Maatilan yritysmuoto ja yrittäjien asema yrityksessä vaikuttaa sosiaali- ja eläketurvaan, sekä siihen minkä järjestelmän mukaan yrittäjä vakuutetaan. (Enroth ym. 2007, 52-59.)

4.1.1 Maatalousyrittäjän eläkelaki (MYEL)

Maatalousyrittäjän uusi eläkelaki (MYEL 1280/2006) astui voimaan 1.1.2007. Se koskee maatalousyrittäjiä, jotka ovat iältään 18 - 68 -vuotiaita. Maatalousyrittäjän on asuttava Suomessa tai EU tai ETA – maassa. Toiminnan on lisäksi kuuluttava maatalouden tulolähteeseen (MVL) ja sen lisäksi tilalla on oltava vähintään viisi hehtaaria maatalousmaata. (Maatalousyrittäjän eläkelaki 2006.)

Osakeyhtiömuotoisen maatilan yrittäjän on täytettävä paljon tarkemmat ehdot kuin muissa yritysmuodoissa saadakseen MYEL –vakuutuksen. Osakeyhtiössä maatalousyrittäjällä tarkoitetaan osakeyhtiön osakasta, joka on yrityksessä johtavassa asemassa, kuten yrityksen toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen ja hän osallistuu samalla maatilan töihin. Yrittäjän on myös omistettava joko yksin tai yhdessä samassa taloudessa asuvan perheenjäsenen kanssa yli 50 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Perheenjäsenellä tarkoitetaan joko avio- tai avopuolisoa tai samassa taloudessa asuvia yrittäjän lapsia tai vanhempia. Samassa taloudessa mahdollisesti asuvia yrittäjän sisaria ei siten lasketa perheenjäseniksi. Maatalousyrittäjän on lisäksi itse omistettava vähintään yksi osake. (Maatalousyrittäjän eläkelaki 2006.)

Esimerkki: Osakeyhtiömuotoisen maatilan omistavat isä, äiti ja kaksi lasta. Osakkeiden omistus jakautuu tasaisesti kaikille, eli kukin omistaa niistä 25 %. Lapsista yksi asuu vanhempien luona. MYEL –vakuutuksen piiriin kuuluvat kaikki samassa taloudessa asuvat henkilöt, mutta kotoa pois muuttanut lapsi ei kuulu vakuutuksen piiriin. Myöhemmin myös toinen lapsi muuttaa pois kotoa. Sen seurauksena kaikkien MYEL -vakuutukset päättyvät, koska nyt maatilalla asuvat isä ja äiti omistavat yhdessä 50 prosenttia osakkeista, eli enemmistöehto ei täyty. (Maatilan osakeyhtiöittäminen vaikuttaa MYEL-vakuutukseen 2007.)

Lomaoikeus. Maatalouslomituspalveluihin ovat oikeutettuja pakollisesti MYEL-vakuutetut maatalousyrittäjät. Yhtiömuotoisen maatilan maatalousyrittäjä, joka täyttää pakollisen MYEL -vakuutuksen ehdot on oikeutettu maatalouslomitukseen. (Mela-lomitus 2006)

4.1.2 Yrittäjien eläkevakuutus (YEL)

Työeläketurva itsenäisellä yrittäjällä määräytyy yrittäjien eläkevakuutuksen mukaan. Vakuuttamisvelvollisuus alkaa kun yrittäjä on 18 vuotias ja loppuu 68 vuotiaana. Vahvistettava työtulo yrittäjälle on oltava vähintään YEL:ssä vahvistetun alarajan suuruinen (vuonna 2009 työtulona alaraja on 6560,63 €) Työtulon on vastattava yrittäjän työpanosta, ei yritystoiminnan taloudellista tulosta. Työeläketurva sisältää vanhuuseläkkeen, työkyvyttömyyseläkkeen, työttömyyseläkkeen ja perhe-eläkkeen. Yrittäjällä on oikeus saada lyhyeltä sairausajalta tai esimerkiksi äitiysloman ajalta korvaus. Korvaus määräytyy YEL – työtulon perusteella. Osakeyhtiössä yrittäjänä pidetään henkilöä, joka:

- työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa, kuten toimitusjohtajana, hallituksen jäsenenä, toimialajohtajana tai hallintojohtajana
- omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 % yhtiön osakkeista, tai niiden tuottamasta äänimäärästä
- omistaa itse vähintään yhden osakkeen

Esimerkki: Osakeyhtiössä työskentelevä yhtiön osakkaan sisar, joka omistaa 30 % osakkeista ja työskentelee yrityksessä ilman palkkaa, jää kokonaan eläketurvan ulkopuolelle. (Yrittäjän työtulo. Eläketurvakeskus 2009.)

4.1.3 Työntekijän eläkevakuutus (TyEL)

Työnantaja on velvollinen järjestämään työntekijöilleen eläkevakuutuksen. Suomessa lakisääteistä työeläkejärjestelmää hoitavat yksityiset eläkeyhtiöt, -säätiöt ja –kassat (Työeläke.fi 2009). Lisäksi on erityisalojen eläkelaitoksia. Vakuutus on tehtävä kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta. Tilapäinen työnantajan, jolla ei ole vakituisia työntekijöitä ei tarvitse sopimusta. Sopimusta ei myöskään tarvita, jos työnantajan maksama palkkasumma puolen vuoden ajalta jää alle 7 152 € (vuonna 2009). (TyEL-vakuutuksen tekeminen 2009). Työnantaja maksaa palkan suuruudesta riippuen työeläkemaksua noin 21,4 - 22,4 % palkkasummasta. Työntekijän osuus on 4,3 %, vuonna 2009. Työnantaja huolehtii maksuista ja työntekijän osuus pidätetään työntekijän palkasta. (TyEL-vakuutusmaksu 2009). Työeläkkeen karttumiseen vaikuttavat palkan suuruus ja työssä jaksaminen (Työeläke.fi 2009).

4.2 Maatalouden tuotantotuet

Maataloustuet ovat pitkälle riippuvaisia EU:n maatalouspolitiikasta. Tukiehtoihin voi tulla muutoksia vuosittain ja jopa kesken tukikauden. Osakeyhtiötä perustettaessa kannattaa ottaa selvää juuri sen hetken tukiehdoista ja mahdollisesti ennustettavissa olevista muutoksista. Tässä työssä olen käyttänyt lähteenä vuoden 2009 hakuopasta ja siinä olevia tukiehtoja.

Maataloustukea voidaan hakuoppaan mukaan (2009, 16) maksaa yksittäiselle viljelijälle, joka voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö ja oikeushenkilöiden tai luonnollisten henkilöiden yhteenliittymä, esim. verotusyhtymä, osakeyhtiö jne.

Maataloustuet ovat hakuehdoiltaan erilaisia ja osa tuista on sellaisia, joissa yhtiössä tietyn määrän osakkaista on täytettävä tukiehdot.

Esimerkiksi luonnonhaittakorvauksen (LFA) ja ympäristötuen maksaminen edellyttää, että vähintään yksi yhtiömies täyttää ikävaatimuksen. Ikäehdot täyttää henkilö, joka on sitoumusta tai sopimusta edeltävän vuoden joulukuun 31. päivänä vähintään 18-vuotias, mutta ei yli 65-vuotias. Jos hakija täyttää sitoumuksen tai sopimuksen aikana 65 vuotta, sopimus ei raukea, vaan sen maksaminen jatkuu sopimuskauden loppuun asti. (Hakuopas 2009, 16-21.)

Luonnonhaittakorvauksen maksaminen edellyttää, että vähintään yksi ikävaatimuksen täyttävä yhtiömies täyttää asumista koskevan vaatimuksen. Asumisvaatimus puolestaan edellyttää, että hakija asuu sellaisella etäisyydellä maatilasta, että se tulee asianmukaisesti hoidettua. (Hakuopas 2009, 16-21.)

Kansallisten tukien maksun edellytyksenä on, että vähintään yksi maataloutta itse harjoittava osakas täyttää ikävaatimuksen ja samalla MYEL – vanhuuseläkettä koskevat edellytykset. On huomioitava, että kansallisissa tuissa ikävaatimus on erilainen. Siinä hakija voi täyttää 68 vuotta vielä 31.12.2008 ja ellei hän ole MYEL vanhuuseläkkeellä, tuki myönnetään. (Hakuopas 2009, 16-21.)

Kotieläintukien maksun edellytyksenä vuonna 2009 on, että vähintään yksi osakas hallitsee viimeistään 15.6.2009 koko saman vuoden kasvukauden ajan kolmea hehtaaria viljelykseen sopivaa peltoa. (Hakuopas 2009, 16-21.)

Osakeyhtiötä perustettaessa kannattaa ottaa huomioon, että kasvinviljely on maataloustukien kannalta taloudellisesti edullista pitää saman yhtiön nimissä kotieläintilan kanssa. Kotieläintilalle maksetaan suurempi luonnonhaittakorvauksen lisäosa kuin kasvinviljelytilalle. Sama koskee ympäristötukea. (Enroth, ym. 2007, 62-65.)

5. CASE ”ALA-FOSSIN MAATALOUSYHTYMÄ”

Maatalousyhtymä on perustettu jo vuonna 1982, eli 27 vuotta sitten. Verotusyhtymän perustivat neljä sisarusta isänsä kuoleman jälkeen. Tilalla oli jo maatalousyhtymän perustamisen aikaan niin paljon eläimiä ja peltoa, jotta tiedettiin sen antavan toimeentulon neljälle hengelle. Tilalla on keskitytty koko olemassaoloajan maidon- ja naudanlihan tuotantoon, joista maidontuotannolla on tärkeämpi asema. Lähitulevaisuudessa sukupolvenvaihdos on ajankohtainen, koska kaksi yhtymän osakkaista on noin 60 vuoden ikäisiä. Loput kaksi osakasta ovat noin viisitoista vuotta nuorempia eli he jäävät yhtymään vielä osakkaiksi. Esimerkiksi luopumistukea tilan osakkaat eivät voi suuren ikäeron vuoksi saada, koska kaikkien osakkaiden olisi yhtä aikaa luovuttava tilasta. Sukupolvenvaihdoksen yhteydessä ei myöskään ole kannattavaa muuttaa yritysmuotoa, koska jo olemassa olevan yrityksen omistajien oletetaan olevan mukana uudessakin yrityksessä. Lisäksi luovutusvoiton verovapauden edellytyksenä sukupolvenvaihdostilanteessa on vähintään kymmenen vuoden omistusaika. Keskityn tässä työssä siihen, mikä yritysmuoto tälle tilalle olisi taloudellisesti edullisin.

Vaihtoehtoina tarkastellaan seuraavia yritysmuotoja:

- jatketaan maatalousyhtymänä
- perustetaan avoin yhtiö
- perustetaan osakeyhtiö

6. ERI YRITYSMUOTOJEN VAIKUTUS TILAN TOIMINTAAN

6.1 Maatalousyhtymä

Vaihtoehdon yksi mukaan tilan omistus jatkuisi neljän yhtymän osakkaan kesken. Nykyisten omistajien kesken ei ole olemassa mitään yhtiösopimusta, mutta sukupolvenvaihdosten myötä tulevien uusien jatkajien mukaantulo yhtymään voi muuttaa tilannetta. Yhtymän osakkaiden kannalta on siten tulevaisuudessa järkevää laatia yhtiösopimus (liite 1), johon kirjataan omistussuudet, tehtäväjaot, vastualueet sekä kunkin oikeudet ja velvollisuudet yhtymässä. Hyvä olisi myös kirjata toimintatapa sen varalle, että yhtymä joudutaan joskus mahdollisesti purkamaan.

6.1.1 Kirjanpito

Kirjanpidoksi riittäisi maatalousyhtymän osalta yhdenkertainen ja maksuperusteinen kirjanpito (Enroth ym. 2007, 11-12). Tilalla on kuitenkin pidetty kahdenkertaista kirjanpitoa jo useita vuosia ja sitä on hyvä jatkaa myös tulevaisuudessa. Kirjanpidosta saadaan hyödyllistä tietoa tilan taloudellisten laskelmien tekemiseen.

6.1.2 Verotus

Verotus jatkuisi nykyisen käytännön mukaan. Kaikkia osakkaita verotetaan omistussuuksien suhteessa, eli kunkin omistaessa $\frac{1}{4}$ tilasta, verotuskin menee samassa suhteessa. Yhtymän toiminta kuuluu kokonaan maatalouden tulolähteeseen, eli siten verotus menee maatalousverotuksen (MVL) mukaan.

Tilalla on hyvä nettovarallisuus, jonka vuoksi veroaste osakasta kohden on pysynyt kohtuullisena (noin 30 %). Verotus ei siten anna syytä muuttaa yhtiömuotoa. Tulevaisuudessa, kun maitokiintiöt poistuvat, nettovarallisuus alenee maitokiintiön arvon verran. Toivottavaa olisi, että siihen saadaan jotain kompensatiota. Tilan nettovarallisuutta nostaa myös hyvä konekanta, joka tulevaisuudessa tulee olemaan samantasoinen. Rakennusten osalta nettovarallisuus on hieman noussut viimeisen kolmen vuoden aikana, koska tilalle on rakennettu uusi viljavarasto. Jos merkittäviä rakennusinvestointeja ei tehdä, nettovarallisuus laskee rakennusten osalta. Tilalla on kuitenkin rakennettu jotain lähes joka vuosi. Lähiajan rakennusinvestointeihin kuuluu vilja- ja säilörehusiilojen tekeminen. Tulevaisuudessa uuteen navettaan investoiminen saattaa tulla ajankohtaiseksi. Tämä nostaisi nettovarallisuutta edellyttäen, että investointi toteutetaan kohtuullisella velkapääomalla. Päätös uuden navetan rakentamisesta vaatii kuitenkin uuden sukupolven mukaantuloa yritykseen ja sitoutumista karjanhoitoon.

Ansiotulot ovat olleet viime vuosina suuremmat kuin pääomatulot, mutta silti kohtuulliset. Vuoden 2008 hyvän maidon hinnan johdosta tilan puhdastuotto nousi, jolloin myös verotettavan tulon määrä kasvoi. Verotus pyritään pitämään tasaisena verosuunnittelulla, kuten miettimällä sopivat pääomasta tehtävät poistojen määrät. Toinen merkittävä verosuunnittelun kohta on nettovarallisuuden laskennassa käytettävä tuottoprosentti. Tuottoprosentiksi voidaan 20 % sijaan vaatia 10 %, jos ansiotulot ovat pienet. Maatalousyhtymässä kullekin osakkaalle lasketaan oma verosuunnitelma, koska verotukseen vaikuttavat myös kunkin osakkaan oma yksityisomaisuus, muut mahdolliset ansiotulot, lainat ym. Voi olla, että jollekin yhtymän osakkaalle kannattaa laskea pääomatulo-osuus 10 % mukaan ja toiselle 20 % mukaan. Tasausvaraus on mahdollista toteuttaa myös maatalousverotuksessa. Suuremmilla maatiloilla se on lähes merkityksetön verotusta suunniteltaessa, koska se on suuruudeltaan vain 13 500 € vuodessa.

6.1.3 Sosiaaliturva

Maatalousyhtymän osakkaat kuuluvat maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) piiriin. MYEL vakuutus on taloudellisesti edullinen ja se mahdollistaa myös maatalouslomitussjärjestelmään kuulumisen. Tilan koosta ja osakkaiden määrästä, sekä heidän työpanoksestaan riippuen on mahdollista, että kaikki yhtymän osakkaat saavat täysimääräiset maatalouslomitukseen kuuluvat vuosilomapäivät. Myös yhtymän osakkaan avo- ja aviopuolisot ovat oikeutettuja saamaan maatalouslomitusta, jos he työskentelevät tilalla ja ovat MYEL vakuutettuja (Mela 2009). Tällä tilalla lomituspalveluita saavat kaikki yhtymän osakkaat. Lomituspalveluita saa myös yhden osakkaan puoliso, joka työskentelee täysipäiväisesti maatilalla. Yhteensä vuosilomaa kertyy tilalle yli sata päivää.

6.1.4 Tukiasiat

Tilan maataloustuet säilyisivät ennallaan. Yhtymässä tapahtuvista osakastietojen muutoksista on annettava lomakkeella selvitys maatalousviranomaiselle. Yhtymän osakkaat omistavat tukioikeudet yhdessä, ei yhtymä. Hakulomakkeet on allekirjoitettava yhdessä tai ne voi allekirjoittaa myös henkilö, jolla on yhtymässä nimenkirjoitusoikeus ja jonka muut osakkaat ovat siihen valtakirjoilla valtuuttaneet. Valtakirjan on oltava tarkkaan yksilöity ja aikarajattu, ettei tule väärinkäsityksiä. (Hakuopas 2009, 16-21.) Investointitukea on mahdollista saada siihen asti, kun kaikki yhtymän osakkaat ovat alle 63 vuotiaita. Jos yksikin osakas ylittää ikärajan, tukea ei saa. Tämänhetkisen tilanteen mukaan tällä osakaskokoonpanolla voisi investointitukea hakea vielä kaksi vuotta, mikä on huomioitava investointien suunnittelussa.

6.1.5 Muut huomioitavat asiat

Sukupolvenvaihdoksen yhteydessä on jatkajan mahdollista saada nuorenviljelijän aloitustukea ja korkotukilainaa, jos hän omistaa yli puolet yhtiöstä ja on alle 40 vuotias (Kolehmainen 2009). Tilalla olisi mielekästä tehdä sukupolvenvaihdos siten, että kaksi osakasta yhtä aikaa luovuttaa osuutensa jatkajille ja varmistaa samalla, että jatkajat omistavat yli puolet yhtymästä. Heillä olisi silloin mahdollisuus saada nuorenviljelijän aloitustukea. Tällä tilalla siihen menee aikaa vielä noin viisi vuotta, koska luopujien lasten on oltava 18 vuotta täyttäneitä.

6.2 Avoin yhtiö

Yksi vaihtoehtoisista yritysmuodoista on avoin yhtiö. Jos tavoitteena on säilyttää tilakokonaisuus jakamattomana, tulisi koko yhtymän omaisuus siirtää avoimeen yhtiöön. Kukin osakas siirtää avoimeen yhtiöön vähintään sijoittamansa maatalousomaisuuden ja saa vastikkeeksi yhtiöosuuden. Vastaavasti kukin siirtää myös kaikki maatalousyhtymän maatalouteen kohdistuvat velkansa avoimeen yhtiöön.

Toimintamuodon eli yritysmuodon muutoksen perusteena olisi tilan taloudellisen tai verotuksellisen aseman parantaminen. Muutoksen yhteydessä toimintaan voitaisiin ottaa mukaan myös tulevia tilan jatkajia ja näin valmistautua tulevaan sukupolvenvaihdokseen. Toimintamuodon muutos olisi tehtävä siten, ettei veroseuraamuksia synny. Maatalousomaisuuden tulisi siirtyä samoista arvoista uuteen toimintamuotoon, millä tarkoitetaan niin sanottua tasejatkuvuutta. (Enroth ym. 2007, 38-51.) Avoimessa yhtiössä yhtiömiesten tulisi keskenään olla yhteistyökykyisiä ja luotettavia henkilöitä, koska kaikki ovat henkilökohtaisesti vastuussa kaikella omaisuudellaan yhtiön vastuista ja velvoitteista. Yhtiösopimus (liite 2) on tehtävä huolellisesti, jolloin siihen kirjataan kunkin yhtiömiehen oikeudet ja velvollisuudet sekä mahdollisesti työpanokset. Myös kaupparekisteriä varten tehtävään perusilmoitukseen on liitettävä kirjallinen yhtiösopimus. Päätökset on yhtiössä tehtävä yksimielisesti, kuten yhtiösopimuksessa on sovittu.

6.2.1 Kirjanpito

Avoimessa yhtiössä on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Arvonlisäverotus jatkuu samanlaisena kuin aikaisemminkin eli verovuosi on kalenterivuoden mittainen, vaikka tilikausi olisi jokin muu kuin kalenterivuosi. Maatalouden tulolähteen osalta kirjanpito on kassaperusteinen. Yhtiöön pitää valita myös tilintarkastaja, koska tilan toiminta kattaa enemmän kuin yhden niistä ehdoista, joita uusi tilintarkastuslaki edellyttää tilintarkastajan valitsemiseksi (katso kohta 2.2).

6.2.2 Verotus

Muutettaessa maatalousyhtymä henkilö- tai osakeyhtiöksi (yritysmuodon muutos) joudutaan maksamaan varainsiirtovero, koska yrityksen oikeushenkilöllisyys vaihtuu. Yhtiö on siviilioikeudellisesti erillinen oikeushenkilö, kun taas verotusyhtymä ei ole. (Enroth ym. 2007, 43-44) Varainsiirtoveron osuus voi pääomavaltaisessa maataloudessa nousta hyvin korkeaksi. Varainsiirtovero on suuruudeltaan 4 % ja se maksetaan kiinteistöjen ja arvopaperien käyvän arvon perusteella. Verovirastolta pyydetään lausunto luovutushetken mukaisesta käyvästä arvosta, joka sitten esitetään lainhuutoa haettaessa. (Enroth ym. 2007, 43-44.)

Varsinaisessa verotuksessa ei tapahtuisi suuria muutoksia. Osakkailla ei kuitenkaan ole avoimessa yhtiössä mahdollisuutta vaatia pääomatulo-osuudeksi 10 %, vaan aina on käytettävä 20 % tuottoa (Kovalainen 2007b). Tilan toiminta kuuluu maatalouden tulolähteeseen, jolloin verotus lasketaan maatalouden verolain (MVL) mukaan, eli se jatkuu nykyisenlaisena. Henkilöyhtiöt, kuten avoin yhtiö, ovat laskentakohteita, eivät erillisiä verovelvollisia. Yhtiön verotettava tulo jaetaan yhtiömiehille heidän omistamiensa osuuksien suhteessa, jolloin kaikkia verotetaan erikseen. Yhtiö antaa lisäksi oman veroilmoituksen. Yhtiön varojen käyttö eli yksityisötöt ovat suhteellisen vapaita, eikä niistä koidu veroseuraamuksia.

6.2.3 Sosiaaliturva

Avoimen yhtiön vastuulliset yhtiömiehet, jotka henkilökohtaisesti ovat vastuussa yhtiön sitoumuksista ja velvoitteista ovat oikeutettuja MYEL –vakuutukseen (Mela-lomitus 2009). Sosiaaliturva säilyy muuttumattomana avoimessa yhtiössä, kuten myös oikeus maatalouslomitukseen.

6.2.4 Tukiasiat

Avoin yhtiö yhtiömuotona ei toisi muutoksia maataloustukiin. Esimerkiksi yhtiöllä on oikeus investointitukiin, kun määräysvalta on koulutusehdot täyttävillä ja 18 - 65 vuotta vanhoilla yhtiömiehillä. Muut maatalouden tuet on tarkastettava vuosittain ilmestyvästä tukioppaasta. Vuonna 2009 kansallisten tukien osalta, yhden yhtiömiehen on oltava ikää ja MYEL –vanhuuseläkettä koskevat edellytykset täyttävä luonnollinen henkilö (Hakuopas 2009).

6.2.5 Muuta huomioitavaa

Jos verotusyhtymä muutetaan avoimeksi yhtiöksi, poistuu tulevaisuudessa tehtävässä sukupolvenvaihdostilanteessa mahdollisuus luovutusvoiton verovapaudesta, koska 10 vuoden omistusaika ei tule täyteen. Yhtymän osakkaista kaksi on jo 60 vuotiaita.

Metsän osalta menetetään mm. metsävähennysetu. Mietittävänä olisi, kannattaako metsää siirtää ollenkaan avoimeen yhtiöön.

Käytännön toimenpiteitä avoimeen yhtiöön siirryttäessä olisi:

- yhtiösopimuksen laatiminen (liite 2)

- siirtokirjaluonnoksen tekeminen (liite 4)
- apportiomaisuuden arvon määrittäminen (liite 5)
- ennakotietojen hakeminen pankilta, TE -keskukselta, verottajalta ja Melalta (Kolehmainen 2009)

6.3 Osakeyhtiö

Yhtiömuodon muutos osakeyhtiöksi olisi selkeästi isoin ja käytännössä lopullinen muutosprosessi. Kukin yhtymän osakas siirtää perustettavaan osakeyhtiöön vähintään omistamansa maatalaomaisuuden apporttina, ja saa vastikkeeksi yhtiön osakkeita. Apportti tarkoittaa muuta kuin rahasisiointusta, ei kuitenkaan työsuoritusta, vaan esimerkiksi koneita, kiinteistöä tms. Osakkaan maatalouteen kohdistuvat velat siirtyvät myös perustettavalle yhtiölle. Koko maatalaomaisuus siirtyy siten samoista arvoista uuteen yhtiöön, jolloin toimintamuodon muutos ilman veroseuraamuksia on mahdollinen.

Perusteina yhtymän muuttamiseksi osakeyhtiöksi olisi tilan tapauksessa lähinnä tilakokonaisuuden säilyttäminen ja suuruuden ekonomia. Taloudellista hyötyä ei tällä tilalla osakeyhtiömuodolla saada.

6.3.1 Kirjanpito

Osakeyhtiön kirjanpito on kahdenkertainen ja se voidaan maatalataloudessa tehdä maksuperusteisesti. Tilikausi voi olla muu kuin kalenterivuosi, jolloin maatalouden tulos verotetaan sen mukaan. Yksityistalouden ja yhtiön välinen rahaliikenne on tarkkaan kirjattava, koska varoja yksityiskäyttöön ei käytännössä voi nostaa.

6.3.2 Verotus

Toimintamuodon muutos aiheuttaa varainsiirtoveron syntymisen samoin perustein kuin avoimessa yhtiössä, koska yrityksen oikeushenkilöllisyys vaihtuu.

Osakeyhtiö on erillinen verovelvollinen eikä osakas vastaa veroista. Maatalouden tulonlähteen tulos lasketaan maatalouden verolain (MVL) mukaan. Yhtiön kaikkien tulolähteiden (maatalouden, elinkeinotoiminnan ja henkilökohtaisen toiminnan) nettotulokset lasketaan yhteen, josta vero on yhteisöverokannan mukaan 26 %.

Osakkaat eivät voi ilman veroseuraamuksia nostaa varoja yhtiöstä. Varoja voi nostaa ainoastaan palkkana, osinkona tai osakaslainana. Osakkaille maksettava palkka on kokonaan ansiotuloa, jonka verotus on progressiivinen. Osinkoa voidaan maksaa 9 % nettovarallisuuden mukaan lasketusta osakkeen matemaattisesta arvosta, joka on saajakohtaisesti 90 000 € saakka verovapaata. (Kovalainen 2007b.)

Esimerkki: Yhtiössä on neljä osakasta ja kaikille maksetaan osinkoa. Yhtiön nettovarallisuus on yhteensä 900 000 €, joka jaetaan osakkaille tasan, eli kullekin 225 000 €. Jos oletetaan, että osakkeen matemaattinen arvo on sama, lasketaan tästä luvusta 9 %, eli kukin osakas saa 20 250 € verovapaata osinkoa.

Tiloilla, joilla on investoitu voimakkaasti, saadaan verotuksessa etua yhtiömuotoisessa toiminnassa. Muilla kuin yhtiömuotoisilla tiloilla tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloon. Laajentaneella tilalla nettovarallisuus voi suuresta velkamäärästä johtuen olla negatiivinen, eikä pääomatuloa muodostu ollenkaan. Tuotannon laajentumisen johdosta ansiotulo voi kuitenkin nousta hyvinkin suureksi. Progressiivisen verotuksen vuoksi veroprosentti voi nousta hyvin korkeaksi, jopa yli 50 %. Osakeyhtiössä verokanta on 26 %, jolloin yhtiölle jää selkeästi enemmän varoja esimerkiksi lainojen lyhentämiseen. Tulevaisuudessa, jos tilan toimintaan tulee mukaan seuraava sukupolvi ja tilalle rakennetaan esimerkiksi uusi navetta, saattaa osakeyhtiömuodosta olla selkeä verotuksellinen hyöty.

Arvonlisäverotuksessa nimenmuutoksen lisäksi siirrytään vuosimenettelystä kerran kuukaudessa tehtävään ilmoittamiseen. Arvonlisävero tilitetään

kalenterikuukautta seuraavan toisen kuukauden 15. päivänä. (Oma-aloitteisen veron maksaminen 2008)

6.3.3 Sosiaaliturva

Muutettaessa neljän osakkaan verotusyhtymä osakeyhtiöksi, sosiaaliturva muuttuu huomattavasti. Osakeyhtiömuotoiseen maatalouteen siirtyminen johtaisi tällä tilalla MYEL –vakuuttamisen loppumiseen. MYEL –vakuutuksen edellytyksenä on, että henkilö omistaa yli 50% yhtiön osakepääomasta tai äänivallasta. Osakkaat omistavat nyt kukin $\frac{1}{4}$ yhtymästä ja samoin osuuksin jakautuisi myös osakeyhtiön osakepääoma. Tilan osakkaiden olisi siten siirryttävä joko yrittäjien eläkelain (YEL) tai työntekijäin eläkelain (TyEL) piiriin. MYEL –vakuutus on taloudellisesti ja kattavuudeltaan edullisin vakuutusmuoto viljelijöille. Merkittävä etuuden vähennys on myös maatalouslomituksen loppuminen. Tila on oikeutettu vuosittain yli sataan vuosilomapäivään.

6.3.4 Tukiasiat

Maataloustukiin ei tämän hetkisen tilanteen mukaan tulisi tällä tilalla muutosta, vaikka yhtiömuoto muuttuisi verotusyhtymästä osakeyhtiöksi. Tukiehtoja on kuitenkin seurattava tarkkaan ja mietittävä kulloinkin kannattavin vaihtoehto. Kannattavan maatalouden takaamiseksi on huolehdittava siitä, että tilalle maksetaan kaikki ne tuet, mitkä on mahdollista saada.

6.3.5. Muuta huomioitavaa

Yhtiöittämisen tuomia etuja olisivat selkeät toimintatavat, jotka voivat uuden sukupolven mukaantulon myötä olla tärkeitä. Yhtiölle valittaisiin toimitusjohtaja ja

hallitus, jotka olisivat vastuussa yhtiöstä. Lisäksi omistajanvaihdokset helpottuvat, kun kauppaa tehdään osakkeilla, eikä reaaliomaisuudella. Toisaalta yhtiön sääntöihin kannattaa kirjata osakkeiden etuosto-oikeus osakkeenomistajille, jos halutaan pitää maatila tietyillä henkilöillä tai samalla suvulla. Haittana olisi, että yhtiöittämisen seurauksena luovutusvoiton verovapaus menetettäisiin samoin kuin avoimeen yhtiöön siirryttäessä. Metsä kannattaisi jättää pois osakeyhtiöstä, koska mm. metsävähennysetu menetetään.

Käytännön toimenpiteitä osakeyhtiöön siirryttäessä olisi:

- yhtiöjärjestyksen luonnoksen laatiminen (liite 3)
- siirtokirjaluonnoksen tekeminen (liite 4)
- apporttiomaisuuden arvon määrittäminen (liite 5)
- ennakkotietojen hakeminen pankilta, TE –keskukselta, verottajalta ja Melalta (Kolehmainen 2009)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vuosisatoja samalla suvulla toimineella maatilalla on arvoja, jotka nousevat esille suurten kysymysten edessä. Arvot myös pitkälle ohjaavat henkilöiden päätöksiä ja toimintatapaa. Maatila on perinteisesti siirtynyt aina sukupolvelta toiselle. Tiloja on jouduttu jakamaan sisarusten välillä, mutta joku on yleensä kuitenkin jäänyt jatkamaan sukutilaa.

Omalla tilallamme ratkaisu tilan jatkamisesta tehtiin nopeasti, vuonna 1982 isämme kuoleman jälkeen. Tuntui luontevalta jatkaa tilaa verotusyhtymänä ja tehdä yhdessä töitä tilalla. Ratkaisu oli kohdallamme luonteva ja oikeaan osunut. Yhdessä olemme kehittäneet tilaa ja työllistäneet itsemme lisäksi myös perheenjäseniä ja välillä myös muita henkilöitä.

Meidän sisarusten välisestä suuresta ikäerosta johtuen huoli tilan jatkumisesta on kuitenkin vaivannut mieltä jo useita vuosia. Tulevat mahdolliset jatkajat eivät vielä ole niin vanhoja, että pystyisivät nyt päättämään tulevaisuudestaan. Tilaa on kuitenkin koko ajan kehitettävä ja kasvatettava, vaikka jatkajista ei ole varmuutta. Kehittäminen on tehtävä niin, ettei se koidu rasitukseksi kenellekään, mutta tarvittaessa on hyvä pohja tuleville jatkajille.

Tämän työn pohjalta näyttää tässä vaiheessa siltä, että tila säilytetään vielä verotusyhtymänä ja annetaan lisää aikaa seuraavalle sukupolvelle päättää tulevaisuudestaan. Verotusyhtymän muuttaminen avoimeksi yhtiöksi tai osakeyhtiöksi ei tällä hetkellä toisi mitään taloudellista hyötyä maatilalle. Yhtiöittämisellä voisimme ainoastaan varmistaa, että tila pysyy yhtenäisenä tulevaisuudessakin. Yhtiöittämisen hinta on kuitenkin liian korkea saatuun hyötyyn nähden. Samalla myös me tulevat ”luopujat” päättäisimme, kuinka tilaa tulee tulevaisuudessa hallita. Mielestäni jatkajat voivat päättää siitä vapaasti itse. On myös otettava huomioon, että lait, tukiehdot ja verotus saattavat muuttua oleellisesti tulevina vuosina.

Tulevaan sukupolvenvaihdokseen, yhtiöittämisestä ei olisi myöskään taloudellista hyötyä. Kustannuksia tulisi ainakin varainsiirtoverosta ja lisäksi MYEL – vakuuttamisesta jouduttaisiin luopumaan. Lähivuosina, eli kunnes vanhin osakas on vielä alle 63 vuoden ikäinen, kannattaa toteuttaa mahdolliset investoinnit, joihin on saatavilla investointitukea (jos yksikin yhtymän osakas on yli 63 vuotias, investointitukea ei saada). Nykyiset iäkkäämmät osakkaat ovat vielä niin virkeitä, että ovat mielellään mukana tilan töissä siihen saakka, kun heidän lapsillaan on mahdollisuus jatkaa tilanpitoa, eli noin viiden vuoden ajan. Silloin, jos tukiehdot ovat nykyisenlaiset, on mahdollisuus saada nuorenviljelijän tukea, jos yli puolet tilan omistuksesta on nuorilla.

Tämän työn myötä on varmistunut, että viljelijöitten on oltava koko ajan perillä tukipolitiikasta, verotuksesta ja maataloutta koskevasta lainsäädännöstä, että pystyttäisiin mahdollisuuksien mukaan tekemään hyviä ratkaisuja oikealla hetkellä. Kaikkea ei tarvitse kuitenkaan hallita itse, vaan apuna on onneksi käytettävissä alan ammattilaisia.

LÄHTEET

- Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön purkaminen. Ei päiväystä.
[WWW-dokumentti]. Helsinki: Patentti- ja rekisterihallitus.
Kaupparekisteri. [Viitattu: 28.1.2009]. Saatavissa:
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/avoinyhtiojaky/lopettaminen.html>
- Avoim yhtiö ja kommandiittiyhtiö / Kirjanpito ja tilintarkastus. 15.8.2008.
[WWW-dokumentti]. Helsinki. Verohallinto. [Viitattu 30.1.2009].
Saatavissa: <http://vero.fi/default.asp?article=3246&language=FIN>
- Enroth, A., Österman, P. & Harmoinen, T. 2007. Maatilayrityksen
yhtiöittäminen. Helsinki, Jokioinen: ProAgria maaseutukeskusten
liitto, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (93 s).
- Hakuopas 2009. 2009. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Maaseutuvirasto.
[Viitattu 3.3.2009]. Saatavissa:
http://www.mavi.fi/attachments/5C9afaiwU/5Eys4N7QA/Files/CURRENTFile/hakuopas_2009.pdf
- Kay, R. Edwards, W. & Duffy, P. 2008. Farm management. New York:
McGraw-Hill Education.
- Kolehmainen. M. 2009. Konsultti. Yrittäjä. KM Konsultointi. Keskustelu.
6.10.2009
- Kovalainen, M. 2007a. Maatilayrityksen toimintamuodon muutoksen
verotus. Oulu: Lapin yliopisto. Luentosarja. [Viitattu 15.10.2009].
Saatavissa:
http://www.google.fi/search?sourceid=navclient&hl=fi&ie=UTF-8&rlz=1T4ADBR_fiFI310FI311&q=kovalainen%2Byritysmuodon+muutos
- Kovalainen, M. 2007b. Maatilan yritysmuotojen verotus. Oulu: Lapin
yliopisto. Luentosarja. Luentosarja. [Viitattu 15.10.2009].
Saatavissa:
http://www.google.fi/search?hl=fi&rlz=1T4ADBR_fiFI310FI311&q=kovalainen%2Byritysmuotojen+verotus&meta=&aq=f&oq=

Laitila, E. 2001. Yritysideasta toimivaan yritykseen. [Viitattu 21.8.2008]
 Saatavissa:
http://www.yrittajakoulu.fi/yrittajyyden_oppia/dokumentit/preview.asp?docID=152&clsID=26#

Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142. 2005. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Finlex. [Viitattu 25.2.2009].
 Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20051142?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nettovarallisuus>

Maa- ja metsätalouden verotus. Ei päiväystä. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Valtionvarainministeriö. [Viitattu 6.2.2009]. Saatavissa:
http://www.vm.fi/vm/fi/10_verotus/03_elinkeinoverotus/03_maatalouden_verotus_ja_metsatalouden_verotus/index.jsp

Maatilan nettovarallisuus. 2009 [Verkkolehtiartikkeli]. Helsinki: Maaseudun tulevaisuus. [Viitattu 20.10.2009]. Saatavissa:
http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/hyoty/maatalousveropas/paaomatulot/fi_FI/maatalouden_nettovarallisuus/

Maatilan osakeyhtiöittäminen vaikuttaa MYEL-vakuutukseen. 2007. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Farmit.net. [Viitattu 3.3.2008].
 Saatavissa:
http://www.farmit.net/farmit/fi/05_talous/01_farmituutiset/695_melaturva.jsp

Maatilojen lukumäärä. 2008. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Maatilarekisteri. [Viitattu 21.10.2009]. Saatavissa:
http://www.matilda.fi/pls/portal30/rpportal.matilda_julkaisut.showfile?docid=1376&versio=1256122630&fileid=8171

Maatalouden veroilmoitus. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Veronmaksajien keskusliitto. [Viitattu 7.2.2009]. Saatavissa:
<http://www.veronmaksajat.fi/veroilmoitusohjeet/maataloudenharjoittaja>

Maatalousyrittäjän eläkelaki 22.12.2006/1280. 2006. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Finlex. [Viitattu 3.3.2009]. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061280>

- Mela. Yhtiömuotoinen toiminta. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Mela. [Viitattu 17.10.2009] Saatavissa:
<http://www.mela.fi/Vakuutusturva/MYEL-elakevakuutus/Kenelle-vakuutus/Yhtiömuotoinen-toiminta>
- Mela - Lomitus. 2009. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Mela. [Viitattu 3.3.2009 ja 3.10.2009]. Saatavissa:
<http://www.mela.fi/PaaOsio.aspx?path=172,114>
- Meretniemi, I. & Ylönen, H. 2008. Yrityksen perustajan käsikirja. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Ojala, I. 2005. Tuloverotuksen tulolähteet. [Verkkojulkaisu]. Tilisanomat. Yritystalouden ja laskennan ammattilehti. [Viitattu 30.1.2009]. Saatavissa:
<http://www.tilisanomat.fi/lehti/article.php?catid=9&artid=26>
- Oma-aloitteisen veron maksaminen. 2008. [WWW-dokumentti]. Helsinki. Verohallinto. [Viitattu 20.10.2009]. Saatavissa:
http://www.vero.fi/?article=1266&domain=VERO_MAIN&path=5,40&language=FIN
- Osakeyhtiölaki. 2006. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Finlex. Suomen säädöskokoelma. [Viitattu 28.2.2009]. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2006/20060100.pdf>
- Osakeyhtiön lopettaminen. 2008. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Patentti- ja rekisterihallitus. Kaupparekisteri. [Viitattu 30.1.2009]. Saatavissa:
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen.html>
- Osakeyhtiö / Osakeyhtiön ja osakkaan välinen rahaliikenne: 2008. [WWW-dokumentti]. Helsinki. Verohallinto. [Viitattu 29.1.2009]. Saatavissa:
http://www.vero.fi/?article=3248&domain=VERO_MAIN&path=5,40,89,91&language=FIN

Osakeyhtiö / Tuloverotus. 2008. [WWW-dokumentti]. Helsinki. Verohallinto. [Viitattu 25.2.2009]. Saatavissa: <http://vero.fi/default.asp?article=3246&language=FIN>

Osinkotulojen verotus 2008 – saajana omistajayrittäjä. 2008. [WWW-dokumentti]. Helsinki. Verohallinto. [Viitattu 25.2.2009]. Saatavissa: <http://vero.fi/nc/doc/download.asp?id=4783;57704>

Peitelty osinko. 2002. [WWW-dokumentti]. Helsinki. Verohallinto. [Viitattu 25.2.2009]. Saatavissa: http://www.vero.fi/?article=559&domain=VERO_MAIN&path=5,40,87&language=FIN

Tyel-vakuutusmaksu 2009. 15.7.2009. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Etera. [Viitattu 30.10.2009]. Saatavissa: <https://www.etera.fi/fi/tyel/tyel-maksut/Sivut/Default.aspx>

TyEL –vakuutuksen tekeminen. 30.3.2009. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Etera. [Viitattu 30.10.2009]. Saatavissa: https://www.etera.fi/fi/tyel/tyel_vakuuttaminen/tekeminen/Sivut/Default.aspx

Työeläke.fi. 2002. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Työeläke. [Viitattu 30.10.2009]. Saatavissa: <http://työeläke.fi/Page.aspx?Section=39131>

Uusi tilintarkastuslaki ja kaupparekisterimenettely. 1.7.2007. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Patentti- ja rekisterihallitus. Kaupparekisteri. [Viitattu 29.1.2009]. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/useinkysytyt/uusitilintarkastuslaki.html>

Uuden yrittäjän vero-opas. 1997. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Verohallinto. Verohallituksen julkaisu 49.07. [Viitattu 6.2.2009]. Saatavissa: <http://vero.fi/nc/doc/download.asp?id=1874;1536782>

Yhtymäopas maa- ja metsätalouksille. Ei päiväystä. [WWW-dokumentti]. Seinäjoki: Pro Agria [Viitattu 25.10.2009]. Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_etelapohjanmaa/Palvelut/Talousneuvonta/Sukupolvenvaihdos/opas.pdf

Yrittäjien työtulo. 2009. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Eläketurvakeskus.
[pdf-julkaisu]. [Viitattu 31.10.2009]. Saatavissa:
<http://www.etk.fi/Binary.aspx?Section=40990&Item=63517>

YHTYMÄSOPIMUS (Todellisen tilan yhtymäsopimusmalli / Kolehmainen)**Maatalousyhtymä Martti**

Me allekirjoittaneet olemme perustaneet maatalousyhtymän seuraavin ehdoin:

1 § Yhtymän nimi on Maatalousyhtymä Martti ja sen kotipaikka on Jyväskylän kaupunki. Yhtymä on aloittanut toimintansa tilakaupan vahvistamisen yhteydessä _____ . _____ 200__

2 § Yhtymän toimiala on maa- ja metsätalous, pääasiallisesti lihantuotanto ja siihen liittyvä kasvinviljely. Yhtymä voi harjoittaa lisäksi koneurakointia ja koneiden ja laitteiden vuokraustoimintaa, sekä muuta maatilatalouteen liittyvää liiketoimintaa.

3 § M ja M M:n (A ja B osakas) yhtymäpanos on SPV kaupalla siirtyneiden tilojen kiinteästä omaisuudesta 50 prosenttia ja KM:n (C osakas) yhtymäpanos 50 prosenttia SPV kaupalla siirtyneistä tiloista. Irtaimesta C sijoittaa kaiken kauppakirjalla ja lahjakirjalla omistukseensa saaman irtaimen yhtymään. (Muut sijoitukset)

Tämä omaisuus käsittää tämän yhtymäsopimuksen liitteenä olevan kauppakirjan ja lahjakirjan mukaiset kiinteistöt ja maatalon hoitoon tarvittavat koneet ja laitteet, eläinpääoman ja varastot, arvoon siten kun ne olivat arvostettuna verovuoden päättyessä 31.12.2008.

Näiden lisäksi yhtymän osakkaat sijoittavat yhtymään työpanoksensa.

Tulevaisuudessa yhteisesti hankittavat koneet, rakennukset ja muu varallisuus jaetaan osakkaille edellä mainitulla (X) yhtiöpanoksen osuudella, ellei niitä hankita osakkaan omaan lukuun.

Osakkaiden yhtymään sijoittamaan omaisuuteen, eikä yhtymän tuloihin ole yhtymän toiminta-aikana osuutta osakkaiden mahdollisilla uusilla puolisoilla, uuden puolison entisillä lapsilla, eikä heidän yhteisillä lapsilla.

4 § Yhtymän osakkaat hoitavat yhteisesti yhtymän hallintoa. Erikseen on sovittu, että A hoitaa (kirjanpito tms.).... ja B hoitaa.....

5 § Yhtymän osakkailla on yhtymän nimen kirjoittamisoikeus. Suurista yli 2.000 euromäärän hankinnoista he sopivat yhdessä kirjallisesti. Yhteisesti voidaan valtuuttaa joku hoitamaan yksin tuotantopanoksen hankinnat.

6 § Yhtymän osakkaiden oikeudesta yksityisnostoihin päätetään yhtymäkokouksessa vuosittain.
Mahdolliset viranomaismaksut maksaa yhtymä.

2(4)

7 § Yhtymän osakkailla on oltava voimassaolevat selkeät sopimukset puolison omistus- ja avio-oikeudesta, sekä osakkailla on oltava puolisonsa kanssa keskinäiset hallinto-oikeustestamentit yhtymän häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi osakkaan tai hänen puolisonsa kuollessa tai ollessa vajavaltainen hoitamaan omia asioitaan.

8 § Yhtymän toiminnasta pidetään kirjanpitoa, jonka tekemiseen käytetään tarvittaessa ulkopuolista asiantuntija-apua. Yhtymän tilikausi on kalenterivuosi. Tilinpäätös on laadittava kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

9 § Yhtymän vahvistettu tilikauden tulos jaetaan osakkaille siten, että jaetaan 25 % pääomien mukaan ja 75 % työpanoksen mukaan. Yhteisesti sovittaessa voitto taikka osa siitä voidaan myös jättää jakamattomana voitto- ja tappiotilille. Sama koskee tappiota.

10 § Yhtymän osakkailla on oikeus irtisanoa tämä yhtymäsopimus ennen seuraavan verovuoden alkua ilmoittamalla siitä todisteellisesti toisille yhtymän osakkaalle. Irtisanomisaika on kaksitoista (12) kuukautta. (Kuolintapaus, katso 12 §.)

11 § Yhtymän on selvitettävä yhtymän osakkaiden toimesta yhtymän purkautuessa tai jonkun yhtymän osakkaan sitä vaatiessa. Yhtymän käyttöön otetut kaikki velat on maksettava ennen yhtymän omaisuuden jakamista yhtymän osakkaille. Jaettaessa yhtymän netto-omaisuuksia mahdollinen ylijäämä jaetaan omistusten mukaisesti.

12 § Yhtymän osakkaan mahdollinen kuolema ei keskeytä yhtymän toimintaa ja kuolemantapauksen johdosta toimitaan osakkaan testamentin ja tarvittaessa 13 § lunastuslausekkeen mukaisesti. Kuolinpesä voi toimia yhtymän osakkaana kolme (3) vuotta ilman kuolinpesän osuuden lunastusta yhtymästä; kuolinpesän sisältä määrätyn henkilön toimesta. Mikäli kuolinpesän nimetty osakas, tai hänen sijaansa tuleva osakas ei käytä lunastusoikeuttaan yhtymäosuuteen on yhtymän muilla osakkailla oikeus ostaa osuudet lunastushintaan. Mikäli kukaan ei käytä lunastusoikeutta, edesmenneen osuudet yhtymään jakaantuvat kuolinpesän tekemän perinnönjaon mukaan.

13 § Sen jälkeen kun yhtymän osakas on irtisanonut yhtymäsopimuksen, yhtymän toiminta jatkuu ja toisella yhtymän osakkaalla on oikeus lunastaa irtisanoutuneen yhtymäosuus ajankohdan normaaliin maatalan sukupolvenvaihdohintaan (Vertaa PK 25 §). Sama koskee yhtymän osakkaaksi tulevan perillisen sukupolvenvaihdoskauppaa tai kuolinpesän osuuden lunastusta ilman erillistä irtisanomista. Kuolemantapauksessa tai maatalan yhtymäosuuden normaalissa sukupolvenvaihdostapauksessa etuosto-oikeus on osakkaan rintaperillisillä ja heistä vain osakkaan määräämällä (testamentissa tai muutoin todistettavasti) nimetyllä henkilöllä.

Lunastusilmoitus on tehtävä todisteellisesti vähintään kuusi (6) kuukautta ennen irtisanomisajan umpeen kulumista. Lunastajan mahdollisesti luopuessa lunastamastaan koko maatilasta alle viiden (5) vuoden kuluessa lunastuksesta on

3(4)

hän velvollinen hyvittämään aikaisemmin luopunutta osakasta työpanoksella vähennetyllä maatilán myyntihinnan ja aikaisemman lunastushinnan välisellä erotuksella aikaisemman osuuden mukaisessa suhteessa. Lunastusoikeutta ja hintaa koskevat erimielisyydet on ratkaistava asiantuntijan avulla tai välimiesmenettelyä käyttäen.

Osakkaiden yhteisesti tahtoessa, eikä heidän lapsensa ole halukkaita ostamaan tilaa, yhtymän hallitsema ja osakkaiden yhteisesti omistama maatilakokonaisuus voidaan myydä kokonaan ulkopuolisille.

14 § Yhtymäsopimus on voimassa toistaiseksi.

15 § Yhtymän osakkaat vastaavat yksityismenoistaan omalla tulo-osuudellaan, ei yhtymän varoilla.

16 § Yhtymällä on oikeus ostaa kiinteää omaisuutta, ellei muuta sovita uuden omaisuuden omistavat osakkaat aikaisemman omistuksen suhteessa.

17 § Yhtymän varallisuutta voidaan käyttää yhtymän osakkaiden velkojen vakuuksina, jos yhtiömiehet niin sopivat.

18 § Yhtymää ei pureta, jos joku osakkaista siirtyy yhteisestä sopimuksesta töihin tai opiskelemaan yhtymän ulkopuolelle (sapattivuosi). Tällöin yhtymästä maksetaan korvausta muualle siirtyneelle osakkaalle vähintään yhtymästä aiheutuvien veroseuraamusten verran ja tarvittaessa tuloksesta jaetaan mahdolliselle työpanokselle tuleva osuus (lähinnä laskennallisesta pääomatulo-osuudesta aiheutuva veroseuraamus ja mahdolliset MYEL -eläkejärjestelmään liittyvät maksut).

19 § Muilta osin noudatetaan lakisäännöksiä.

Jyväskylässä ____ . päivänä _____ 2009.

Yhtymän osakas A

Yhtymän osakas B

Yhtymän osakas C

SOPIMUS TEHTÄVÄNJAOSTA YHTYMÄN OSAKKAIKEN KESKEN 4(4)

Eläinten hoidossa on aina yksi henkilö, joka omalla vuorollaan huolehtii kaikista eläintenhoitoon liittyvistä töistä, myös rehunsiiirrosta, tarvittaessa 24 tuntia vuorokaudessa. Tarvittaessa yhtymä palkkaa lisähenkilöitä.

Yhtymällä on yhteinen tili, josta maksetaan kaikki maatalouden ja metsätalouden ylläpitoon tarvittavat menot, sekä tiliin liittyvä maksukortti.

Yhtymän osakkaat saavat kuukausittain "sovitun summan" yksityiskäyttöön. Summaa tarkistetaan puolivuositain (30.5. ja 30.11.), jolloin päätetään ylimääräisistä yksityistalouden nostoista. Kuukausitasolle tehtyä budjettia tarkistetaan puolivuositain, jolloin päätetään ylimääräisistä yksityistalouden nostoista.

Yhtymä vuokraa pellot rehuntuotantoa varten ja hakee kaikki eläin- ja pinta-alatuet.

Pellonkäyttö suunnitellaan yhdessä.

Verosuunnittelun vaatiessa tulos voidaan tuloverotuksessa jakaa tasankin.

Tämä yhtymän osakkaiden välinen sopimus on kaikkia sitova.

Jyväskylässä _____ päivänä _____ 2009.

Yhtymän osakas A

Yhtymän osakas B

Yhtymän osakas C

AVOIMEN YHTIÖN YHTIÖSOPIMUS

Me allekirjoittaneet olemme päättäneet perustaa avoimen yhtiön ja hyväksyä sille seuraavan yhtiösopimuksen:

1. YHTIÖN TOIMINIMI JA KOTIPAIKKA

Yhtiön toiminimi on _____ Avoim yhtiö ja sen kotipaikka on _____

2. TOIMINNAN LAATU

Yhtiön toimialana on _____. Yhtiö voi myös omistaa ja hallita arvopapereita, asunto-osakkeita, rakennuksia ja kiinteää omaisuutta.

3. YHTIÖMIEHET JA HEIDÄN PANOKSENSA

Yhtiömiehinä ovat _____ (-), Suomen kansalainen _____ kunnasta / kaupungista ja _____ (-) Suomen kansalainen _____ kunnasta / kaupungista. Molemmat sijoittavat panoksensa _____

4. TYÖNJAKO

Yhtiömiesten työnjako on seuraava:

5. YHTIÖN TILIKAUSU JA TILINTARKASTUS

Yhtiön tilikausi alkaa 1. päivänä _____ kuuta ja päättyy viimeisenä päivänä _____ kuuta. Yhtiön ensimmäinen tilikausi päättyy _____. ____20

6. TOIMITUSJOHTAJA

Yhtiölle voidaan nimetä toimitusjohtaja huolehtimaan yhtiön juoksevista hallinnosta.

7. TOIMINIMEN KIRJOITTAMINEN

Yhtiön toiminimen kirjoittavat molemmat yhtiömiehet yksin. Kuitenkin yhtiölle kiinteistöä tai arvopapereita tai osakkeita ostettaessa tai myytäessä kaikkien yhtiömiesten on allekirjoitettava kauppakirjat.

8. VOITONJAKO

Yhtiön voitto jaetaan tasan yhtiömiesten kesken.

9. YHTIÖMIEHEN KUOLEMA

Yhtiömiehen kuoltua yhtiötä ei tarvitse purkaa, vaan hänen tilalleen tulevat hänen oikeudenomistajansa sitä mukaan, kun he ovat täyttäneet kahdeksantoista (18) vuotta. Mikäli he eivät halua yhtiömiehiksi, heidän on ilmoitettava siitä kolmen (3) kuukauden kuluessa yhtiömiehen kuolemasta. Yhtiömiehen oikeudenomistaja, joka on täyttänyt kahdeksantoista (18) vuotta, mutta ei halua tulla yhtiömieheksi, saa osuutensa yhtiöstä seuraavasti:

2(2)

- yhtiön arvo kuolinhetkellä on yhtiön varojen ja velkojen erotus vähennettynä viidelläkymmenellä (50) prosentilla. Varat arvioidaan käyvin arvoin asiantuntijoiden avulla.
- yhtiömiehen oikeudenomistajille lasketaan pääluvun mukainen osuus yhtiöstä riippumatta iästä, mutta vasta täytettyään kahdeksantoista (18) vuotta hän voi saada maksun yhtiöosuudestaan, mikäli ei halua tulla yhtiömieheksi. Halukkuus tulla yhtiömieheksi on ilmoitettava kolmen (3) kuukauden kuluessa hänen täytettyään kahdeksantoista (18) vuotta.

10. YHTIÖN PURKAUTUMINEN

Yhtiösopimus on voimassa toistaiseksi. Yhtiömiehellä on oikeus irtisanoa tämä yhtiösopimus päättymään kolmen kuukauden kuluttua todisteellisesti tapahtuneesta irtisanomisesta lukien, ellei toinen yhtiömies suostu yhtiön toiminnan lopettamiseen ennen mainitun irtisanomisajan päättymistä. Mikäli toinen yhtiömies haluaa jatkaa yhtiön toimintaa, tulee hänen lunastaa eroavan yhtiömiehen yhtiöosuus hinnalla, joka on laskettu 9. kohdassa mainitulla tavalla.

11. MUUT MÄÄRÄYKSET

Muutoin sovelletaan avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain säännöksiä.

Tätä sopimusta on laadittu kolme (3) samanlaista kappaletta, yksi kummallekin yhtiömiehelle ja yksi kaupparekisteriin.

_____kuun ____päivänä 20

Allekirjoitukset

Yhtiömiehet

nimen selvennys

nimen selvennys

LIITE 3: Malli osakeyhtiön yhtiöjärjestyksestä ja osakas/
yhtiömiessopimuksesta

1(3)

OY:N YHTIÖJÄRJESTYS

1§

Yhtiön toiminimi on _____ ja sen kotipaikka on _____.

2§

Yhtiön toimialana on _____. Yhtiö voi ostaa ja myydä arvopapereita sekä omistaa ja hallita rakennuksia, asunto-osakkeita, maa-alueita sekä kiinteää omaisuutta.

3§

Yhtiön osakkeen nimellisarvo on _____ €.

4§

Jos osake siirtyy yhtiön ulkopuoliselle uudelle omistajalle, on siirronsaajan viipymättä ilmoitettava siitä hallitukselle, ja osakkeenomistajilla on oikeus lunastaa osake seuraavilla ehdoilla:

- 1) Lunastusoikeus ei koske perintöön, testamenttiin, naimaoikeuteen, avio-oikeuteen ja sulautumiseen perustuvia saantoja.
- 2) Jos useat osakkaat haluavat käyttää lunastusoikeuttaan, on osakkeet jaettava hallituksen toimesta lunastukseen halukkaiden kesken heidän omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa. Mikäli osakkeiden jako ei näin mene tasan, jaetaan ylijääneet osakkeet lunastusta haluavien kesken arvalla.
- 3) Lunastushinta on siirtäjän ja siirronsaajan sopima hinta, mutta kuitenkin osakkeen viimeiseen tilinpäätökseen perustuva arvo. Jos saanto on vastikkeeton, on lunastushinta osakkeen viimeiseen tilinpäätökseen perustuva arvo.
- 4) Hallituksen tulee antaa tieto osakkeen omistajille osakkeen siirtymisestä kahden viikon kuluttua siirtoilmoituksesta lukien. Tiedoksi antamisen tulee sisältää lunastushinta ja päivänmäärä, jolloin lunastushinta on viimeistään tehtävä.
- 5) Osakkeenomistajien tulee esittää lunastusvaatimuksensa kirjallisesti yhtiölle kuukauden kuluessa siitä, kun osakkeen siirtymisestä on hallitukselle ilmoitettu.
- 6) Lunastushinta on suoritettava siirronsaajalle käteisenä rahana tai pankin varmentamalla shekillä kahden viikon kuluessa lunastusvaatimuksen tekemiselle varatun ajan päättymisestä tai mainitussa ajassa talletettava ulosotonhaltijalle.

2(3)

- 7) Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määräytymistä koskevat erimielisyydet ratkaistaan yhtiön kotipaikan käräjäoikeudessa.

5§

Yhtiöllä on hallitus, johon kuuluu 1-3 varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen, mikäli varsinaisia jäseniä valitaan enemmän kuin kolme. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy vaalia seuraavan yhtiökokouksen päättyessä.

6§

Yhtiöllä voi olla hallituksen nimittämä toimitusjohtaja.

7§

Yhtiölle voidaan valita tilintarkastaja ja hänelle varamies. Heidät valitaan tehtäviinsä toistaiseksi.

8§

Yhtiön toiminimen kirjoittavat toimitusjohtaja ja hallituksen varsinainen jäsen kumpikin erikseen yksin. Yhtiön hallitus voi antaa toiminimen kirjoitusoikeuden, jolloin toiminimen kirjoitusoikeuden saanut henkilö voi kirjoittaa nimen erikseen yksin.

9§

Kutsu yhtiökokoukseen on toimitettava osakkeenomistajille kirjallisesti aikaisintaan kaksi kuukautta ennen kokousta ja viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta osoitteeseen, jotka omistajat ovat ilmoittaneet yhtiön hallitukselle.

10§

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä vuosittain hallituksen määräämänä päivänä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Kokouksessa on:

esitettävä

1. tilinpäätös
2. mahdollinen tilintarkastuskertomus;

valittava

3. tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta
 4. toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen mukainen voitto tai tappio antaa aihetta;
 5. vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle;
 6. hallituksen jäsenten palkkioista ja matkakustannusten korvausperusteista;
 7. tilintarkastajan palkkiosta
- valittava
8. hallituksen jäsenet sekä tarvittaessa
 9. yksi tilintarkastaja ja hänelle varamies

11§

Yhtiön tilikausi on _____ - _____ .

OSAKAS- / YHTIÖMIESSOPIMUS

3(3)

Sopimuksen tarkoituksena on selventää yhtiömiesten työnjakoa ja toimintaperiaatteita yhtiön tuloksen jakamisessa ja työpanosten korvaamisessa.

Työsuoritukset

Yhtiömiesten tarkoituksena on tehdä töitä siten, että rakentamiselle asetettu aikataulu pidetään. Yhtiömiehet pitävät kirjaa yhtiön hyväksi tekemästä työstä. Kaikki työ on samanarvoista. Työtunnit pyritään pitämään yhtä suurina antamalla tarvittaessa vapaapäiviä. Työtuntien tasaus suoritetaan 50 tunnin jaksoissa, elleivät yhtiömiehet toisin päättä. Puolisoiden järjestely- ja siivoustyötä ei oteta huomioon, vaan he suorittavat työnsä talkooperiaatteella.

Muitten perheenjäsenten työsuoritukset

Muut perheenjäsenet suorittavat työnsä samoin ehdoin kuin muutkin palkkatyöntekijät. Maksettava palkka määräytyy alan työehtosopimusten mukaan, ellei yhtiömiehet toisin sovi. Perheenjäsenten työhönotosta sovitaan yhtiömiesten kesken.

Yhtiömiesten poissaolo työstä

Pelissäntö on, että suunnitellut pitempiaikaiset poissaolot tehdään ennakoon. Yli kahden viikon kestävä poissaolon ajaksi työhön jäävä osapuoli voi palkata ulkopuolisen työntekijän yhtiön laskuun.

Voitto-osuuden maksaminen

Yhtiön tulos jaetaan tehtyjen työtuntien mukaan.

Pysyvä työkyvyttömyys

Jos yhtiö mies tulee pysyvästi työkyvyttömäksi, on jäljelle jäävän yhtiömiehen lunastettava toisen yhtiömiehen osuus yhtiösopimuksessa mainitun ehdoon 6 kuukauden kuluessa siitä, kun pysyvä työkyvyttömyys on todettu.

Tämä sopimus on laadittu kahtena samanlaisena kappaleena, yksi kummallekin osapuolelle.

Lähde: Yhtiösopimusmalleja. 2009. Vaasa. Vaasanseudun Kehitys Oy

LIITE 4: Malli siirtokirjaluonnoksesta
(Perustuu todelliseen selvitykseen / Kolehmainen)

1(7)

Siirtokirjaluonnos ____/____20

Apporttikirjassa arvotetun omaisuuden siirto perustettavalle osakeyhtiölle.

Luovuttajat

Maanviljelijä _____(_____-____)

_____kunnasta

Osoitetiedot: _____

Luovuttaja/Suostumuksen antaja

Edellisen puoliso _____(_____-____)

_____kunnasta

Osoitetiedot: _____

Lainhuudot siirtyvään kiinteään omaisuuteen ovat yksin _____ nimissä. Puolisot ovat yhdessä ja yhteiseen lukuun harjoittaneet maatilataloutta ja työtulo on jaettu puoliksi puolisojen kesken.

Yhtymän perustamiskäytäntöön vedoten haluamme, että tällä siirtokirjalla siirtyvästä irtaimesta omaisuudesta puolet luetaan yrittäjäpuolison _____nimiin ja sen mukaisessa suhteessa jaetaan perustettavan _____Oy:n osakkeet. Suhteellinen osuus on laskettu apporttikirjassa.

Luovutuksen saaja

Perustettava osakeyhtiö:

_____ Oy

Kotipaikka: _____ kunta

Osoitetiedot: _____

Luovutustarkoitus ja kauppahinta

Nykyisten omistajien on tarkoitus yhtiöittää maatalous- ja metsätalous osakeyhtiöksi tasejatkuvuudella TVL 24 § mukaisesti. Perustettavaan yhtiöön siirretään maatalouden ja metsätalouden kaikki omaisuus tämän siirtokirjan mukaan ja liitteenä olevan apporttikirjan mukaisilla arvoilla.

Apporttiluovutuksen vastineeksi luovuttajat saavat _____ Oy:n osakkeita liitteenä olevan perustamissopimuksen mukaisesti.

Luovutuksen kohteet:

2(7)

Kiinteä omaisuus:

1. _____ kunnan _____ kylässä seuraavat tilat siirtyvät perustettavalle osakeyhtiölle:

A.Tila:_____, RN:o_____

Kiinteistötunnus: _____

Tilan maapinta-ala on kiinteistörekisterin mukaan noin 49,6910 hehtaaria. Maa-alasta on peltoa (maatalousmaata) 20,19 hehtaaria.

Apportin luovuttajille jää omistukseen tilan asuinrakennus ja muut kauppakirjan liitteenä olevan karttaliitteen alueelle jäävät yksityiskäytössä olevat rakennukset ja rakennelmat.

Edellä mainituille rakennuksille lohkaistaan oma noin 1,00 hehtaarin tontti, jolle tontille tulee tieoikeus nykyistä tietä pitkin ja vastaavasti tieoikeus ja pihan käyttöoikeus asumista häiritsemättä tulee _____ Oy:lle.

Apportin ulkopuolelle jäävät myös seuraavat metsäsuunnitelman mukaiset metsäpalstat, yhteensä 23,20 hehtaaria.

Palstat: 42-45, 48-50, 52-64. Liitteenä on karttaote, johon alue on rajattu näkyvästi vihreällä värillä.

Yhtiölle siirtyvä osuus tilasta käsittää maatalousmaan rakennuksineen ja pienet peltojen reunoilla olevat metsäpalstat, joiden erottaminen ei ole järkevää, tai ne raivataan pelloksi myöhemmin.

Yhtiölle siirtyvä maa-ala on 49,6910 ha - tontti noin 1 ha ja - metsämaa noin 23,20 ha = 25,4910 hehtaaria. (Tästä noin 25,4910 hehtaaria on peltoa noin 20,19 ha, metsää noin 3,00 ha ja muuta maata noin 2,301 ha.)

Tilaan kuuluvat oikeudet ja erityiset etuudet, sekä rasitteet jaetaan pinta-alojen suhteessa. Tieoikeudet ja rasitteet määrätään molemmille osapuolille tarpeen mukaan, tämä tapahtuu maanmittaustoimituksen yhteydessä.

B. _____, RN:o_____

Kiinteistötunnus: _____

Tilan maapinta-ala on kiinteistörekisterin mukaan noin 17,0340 hehtaaria. Maa-alasta peltoa (maatalousmaata) noin 6,19 hehtaaria.

3(7)

Apportin ulkopuolelle jäävät myös seuraavat metsäsuunnitelman mukaiset metsäpalstat, yhteensä 10,10 hehtaaria. Palstat: 33, 35-41. Liitteenä on karttaote, johon alue on rajattu näkyvästi vihreällä värillä.

Yhtiölle siirtyvä maa-ala on 17,0340 ha – noin 10,10 = 6,9340 hehtaaria. (Tästä noin 6,9340 hehtaaria on peltoa noin 6,19 ha ja metsämaata noin 0,744 ha.)

Tilaan kuuluvat oikeudet ja erityiset etuudet, sekä rasitteet jaetaan pinta-alojen suhteessa. Tietäoikeudet ja rasitteet määrätään molemmille osapuolille tarpeen mukaan, tämä tapahtuu maanmittaustoimituksen yhteydessä.

2. _____ kunnan _____ kylässä seuraavat tilat siirtyvät perustettavalle osakeyhtiölle:

A. _____, RN:o _____

Kiinteistötunnus: _____

Tilan maapinta-ala on kiinteistörekisterin mukaan noin 51,5000 hehtaaria. Maa-alasta peltoa (maatalousmaata) noin 51,5000 hehtaaria.

B. _____, RN:o _____

Kiinteistötunnus: _____

Tilan maapinta-ala on kiinteistörekisterin mukaan noin 241,7400 hehtaaria. Maa-alasta peltoa (maatalousmaata) noin 181,365 hehtaaria. Kauppaan kuuluvat tilan kaikki rakennukset ja erillinen Järvisuomen Energia Oy:n sähköliittymä.

Lisätietoja 1: 14.4.2005 tehtyyn kauppaan kuuluu noin 16,50 hehtaarin ala peltomaata, jolle Vapo Oyj:llä on käyttöoikeus (turpeen nosto korvauksetta) 31.12.2010 saakka. Lisäksi rasitteena on käyttö ja hallinta-oikeus (viranomais määräys) turvetuotannon vesiensuojelu yms. rakenteisiin vuoteen 31.12.2020 saakka.

Apporttiomaisuuden määrittelyssä 16,50 hehtaarina alue on hinnoiteltu sillisen metsä/joutomaa arvoon (545 e/ha) ja kirjattu pellon siirtoarvoksi. Tämän 16,50 hehtaarin alueen kauppaa ei ole lainoitettu korkotukilainalla. (Pellon kaupan tekohetken arvona on käytetty muutoin alueen silloista pellon käypää arvoa 1.710 e/ha.)

Lisätietoja 2: 19.12.2006 tehtyyn kauppaan kuuluu noin 7,60 hehtaaria (maastossa kuitenkin vain noin 4 hehtaaria) peltoaluetta, jolla Vapo Oyj:llä on korvaukseton käyttöoikeus (ympäristönhuolto, tutkimus yms.) ____/____20 saakka.)

Apporttiomaisuuden määrittelyssä 7,60 hehtaarina alue on hinnoiteltu kauppakirjan mukaisesti 760 euron arvoon (100 euroa/ha) ja kirjattu pellon siirtoarvoksi. Tämän 7,60 hehtaarin alueen kauppaa ei ole lainoitettu korkotukilainalla. (Arvoina on käytetty alkuperäiseen kauppakirjaan merkittyjä arvoja.)

4(7)

3. Apporttiomaisuuden luovuttajan omistuksessa olevista kiinteistöistä eivät siirry perustettavalle yhtiölle seuraavat rekisteritilat:

A. _____, RN:o _____

Kiinteistötunnus: _____

Tilan maapinta-ala on kiinteistörekisterin mukaan noin 19,8859 hehtaaria.

Salmelassa olevan 2,17 hehtaarin peltoalan yhtiö saa vuokrata maatalouskäyttöön. Peltoon vahvistetun tukioikeuden yhtiö ostaa erillisellä kauppakirjalla omaan käyttöönsä.

B. _____, RN:o _____

Kiinteistötunnus: _____

Tilan maapinta-ala on kiinteistörekisterin mukaan noin 19,9130 hehtaaria.

2. Osakkeet ja osuudet

Osuuskunta _____ Maidon (Y-tunnus: _____) osuudet _____ kappaletta siirtyvät sellaisenaan yhtiölle. (Tuottajatunnus: _____.)

Järvi Suomen Portin, entinen Karjaportti (Y-tunnus 0165105-9) osuudet _____ kappaletta siirtyvät sellaisenaan yhtiölle. (Tuottajanumero _____.)

3. Maa- ja metsätalouden kirjanpidon mukainen eloton irtaimisto varastointeen siirtyy kokonaisuudessaan.

Koneluettelo, joka muodostaa jatkossa yhtiön käyttöomaisuusluettelon on liitteenä. Luettelo ja arvio siirtyvästä varastosta ovat liitteenä.

4. Maatalouden elollista irtaimistoa luovutukseen kuuluu:

Lehmiä _____ kpl, 1-2 v hiehoja _____ kpl ja alle 1 v vasikoita _____ kpl.

5. Maatilan maitokiintiö _____ litraa siirtyy luovutuksen yhteydessä.

6. Tilalle vahvistetut kaikki tukioikeudet siirtyvät luovutuksensaajalle.

7. Järvisuomen Energia Oy kanssa tehty sähköliittymäsopimus _____ tilalle ja _____ tilalle siirtyvät apportin mukana luovutuksensaajalle. Luovutuksensaaja sitoutuu ilmoittamaan siirrosta edellä mainituille tahoille.

5(7)

Velat

Perustetavalle yhtiölle siirtyy liitteenä olevan velkaluettelon mukaiset velat omistusoikeuden siirtymishetken mukaisesta pääomasta. Velkaluetteloon on merkitty lainat joiden perusteella luettelossa mainitulle kiinteistölle on saatu varainsiirtoverovapaus.

Omistus ja hallintaoikeus:

1. Omistus- ja hallintaoikeus siirtyvät samalla päivämäärällä millä päiväyksellä perustettava _____ Oy niminen osakeyhtiö on merkitty kaupparekisteriin.

Muut ehdot:

1. Yhtiöittämiseen liittyvät selvityskustannukset maksaa luovuttaja ja yhtiön perustamiseen liittyvät kustannukset luovutuksensaajana oleva osakeyhtiö.

2. Vaaranvastuu ja verot ja velvoitteet:

Luovuttaja vastaa kiinteistöstä suoritettavista veroista ja maksuista sekä kiinteistöä kohdanneista vahingoista omistusoikeuden siirtymiseen saakka, sen jälkeen luovutuksen saaja. Luovutuksen saaja huolehtii tarvittavien vakuutusten ottamisesta ja siirroista.

Luovutuksensaaja suorittaa kauppaan mahdollisesti liittyvän varainsiirtoveron, vastaa lainhuudatuskuluista ja lainhuudon hakemisesta määräajassa sekä sen ja maksujen viivästymisen aiheuttamasta veron korotuksesta.

3. Luovutukseen ei sisälly muuta kuin edellä mainittu irtaimisto.

4. Kiinteistöön ei ole vahvistettu muita rasiitteita kuin mitä rasiustodistuksessa ja kiinteistörekisteriotteessa on mainittu ja jotka ostaja ilmoittaa tuntevansa.

Panttikirjat siirtyvät lainojen myötä luovutuksen saajalle.

5. Luovutuksensaaja on tutustunut seuraaviin asiakirjoihin ja on tietoinen alueen kaavoitus- ja luonnonsuojelualuutilanteesta:

* Lainhuutorekisterin ote, Rasiustodistus, Kiinteistörekisterin ote,

Kaavakartat ja -määräykset

6. Luovutuksensaaja on tietoinen myytävän omaisuuden kunnosta ja hyväksyy sen.

6(7)

7. Osuudet yhteisiin ja erityisiin etuuksiin siirtyvät luovutuksen mukana luovutuksensaajalle.

8. Luovutuksensaaja vastaa tämän siirtokirjan perusteella syntyvistä lohkomiskustannuksista.

Tätä apporttikirjaluonnosta on ennakkoratkaisujen hakemista varten (ennen kaupparekisteriin hakemista) tehty viisi (5) samansanaista kappaletta yksi luovuttajille, yksi luovutuksensaajalle, yksi veroviranomaisille, yksi rahoittavalle pankille ja yksi TE-keskukselle.

_____/____ 20

Luovuttaja

Luovuttaja/Suostumuksen antaja

Oy

Hallituksen puheenjohtaja/Toimitusjohtaja

7(7)

Vahvistus vasta lopulliseen.

Julkisena kaupanvahvistajana todistan, että _____ luovuttajana ja _____ suostumuksen antajana ja _____ Oy luovutuksensaajana ovat allekirjoittaneet tämän luovutuskirjan ja olleet yhtä aikaa läsnä luovutusta vahvistettaessa. Olen tarkistanut allekirjoittajien henkilöllisyyden ja todennut, että luovutuskirja on tehty maakaaren 2. luvun 1§:sä säädetyllä tavalla.

_____ päivänä _____ kuuta 20

_____ käräjäoikeuden määräämä julkinen kaupanvahvistaja.

Kaupanvahvistajan tunnus _____.

LIITE 5: Apporttikirjamalli

1(1)

APPORTTIKIRJA

Luonnos ____ / ____ 20

Luovuttaja: Nimet

Luovuttaja / Suostumuksen antaja

Jos omistusliittymiä muuten perheen sisällä.

Luovutuksen saaja:

Perustettava osakeyhtiö: _____ Oy

Kotipaikka: _____

Luovutustarkoitus ja kauppahinta:

Nykyisten omistajien on tarkoitus yhtiöittää _____ tila
_____ Oy nimiseksi osakeyhtiöksi tasejatkuvuudella TVL
24 § mukaisesti. Perustettavaan yhtiöön siirretään maatalouden ja metsätalouden
omaisuutta tämän apporttikirjan mukaisilla arvoilla.

Siirtokirja on laadittu erikseen.

Apporttiluovutuksen vastineeksi luovuttajat saavat _____ Oy
nimisen osakeyhtiön osakkeita nykyisen omistuksensa suhteessa osakeyhtiön
perustamissopimuksen mukaisesti.

Luovutuksen kohteet ja niiden apporttina siirtyvät arvot:

Taulukossa on esitetty kunkin siirtyvän omaisuusosan arvo seuraavasti arvioiden:

TVL 24 § mukainen siirtyvän omaisuuden kirjanpitoarvo
(Liitteenä tasearvot ja perusteet eriteltyinä.)

TVL 24 § mukaiset edellä kuvattuihin omaisuusosiin kohdistuvat velat
(Mainittu velan vaikutus varainsiirtoveroon)

Esitys osakkaiden jaosta osakkaiden kesken!